

AUKŠČIAUSIOJI
AUDITO INSTITUCIJA

VALSTYBINIO AUDITO ATASKAITA

VALSTYBINIO SOCIALINIO DRAUDIMO FONDO 2020 METŲ KONSOLIDUOTŲJŲ FINANSINIŲ IR BIUDŽETO VYKDYMO ATASKAITŲ RINKINIŲ TEISINGUMO BEI LĖŠŲ IR TURTO VALDYMO, NAUDOJIMO IR DISPONAVIMO JAIS TEISĖTUMO VERTINIMAS

2021 m. spalio 1 d.

Nr. FAE-7

Valstybės kontrolė – aukščiausioji valstybinio audito institucija – prižiūri, ar teisėtai ir efektyviai valdomas ir naudojamas valstybės turtas ir kaip vykdomas valstybės biudžetas. Valstybės kontrolė, teikdama audito pastebėjimus ir rekomendacijas, skatina teigiamą ir veiksmingą valstybinio audito poveikį valstybės finansų valdymo ir kontrolės sistemai bei į rezultatus ir visuomenės poreikius orientuotam viešajam valdymui. Daugiau apie Valstybės kontrolės veiklą ir valstybinio audito rezultatus – interneto svetainėje www.valstybeskontrolė.lt.

Auditą atliko: Rita Švedienė (grupės vadovė nuo 2021-07-01), Rita Aniukštytė (grupės vadovė iki 2021-06-30), Rasa Guobienė, Vilmantė Krogertienė, Jolanta Morozovienė.

Valstybinio audito ataskaita pateikta: Lietuvos Respublikos Seimui, Lietuvos Respublikos Vyriausybei, Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijai, Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybai.

TURINYS

PAGRINDINIAI FAKTAI	4
SANTRAUKA	5
ĮŽANGA	9
AUDITO REZULTATAI	11
1. KONSOLIDUOTŲJŲ FINANSINIŲ IR BIUDŽETO VYKDYMO ATASKAITŲ RINKINIŲ VERTINIMAS	11
1.1. Finansinių ataskaitų rinkinyje yra reikšmingų duomenų iškraipymų	11
1.2. Biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinys visais reikšmingais atžvilgiais teisingas	16
2. FONDO ATASKAITŲ RINKINIŲ RENGIMUI BUS TAIKOMI NAUJI REIKALAVIMAI	16
3. VALSTYBINIO SOCIALINIO DRAUDIMO FONDO VEIKLA	17
3.1. Fondo veiklos rodikliams įtakos turėjo pandemija ir priemonių, skirtų COVID-19 padariniams švelninti, įgyvendinimas, tačiau jo biudžeto rezultatas išliko teigiamas	17
3.2. Socialinio draudimo sistema dar neišgryninta	19
3.3. Dalis fondo įmokų ir išmokų išlieka nesubalansuotos	20
3.4. Vaikų išlaikymo išmokų nemokančių asmenų skolų administravimas tobulintinas	22
3.5. Toliau auga draudėjų įsipareigojimai fondui dėl nepervestų papildomų pensijų kaupiamųjų įmokų	23
3.6. Fondo administravimo įstaigoms pavesta neįgalumo, laikinojo nedarbingumo ar darbingumo nustatymo pagrįstumo ir teisėtumo priežiūros funkcija nevykdyta ir 2020 metais	24
3.7. Optimizuojama fondo valdymo struktūra	25
PRIEDAI	26
1 priedas. Audito apimtis ir metodai	26
2 priedas. Nustatytų duomenų iškraipymų įtaka Valstybinio socialinio draudimo fondo konsoliduotųjų finansinių ataskaitų rinkiniui	30
3 priedas. Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos vykdytos priemonės, numatytos Ekonomikos skatinimo ir koronaviruso (COVID-19) plitimo sukeltų pasekmių mažinimo priemonių plane	32

PAGRINDINIAI FAKTAI

4 969,9 mln. Eur

Valstybinio socialinio draudimo fondo gautos pajamos.

4 695,8 mln. Eur

Valstybinio socialinio draudimo fondo patirtos sąnaudos.

322,8 mln. Eur

Tiek panaudota įgyvendinant priemones, skirtas COVID-19 padariniams švelninti.

274,1 mln. Eur

Valstybinio socialinio draudimo fondo einamųjų metų rezultatas (perviršis).

39,5 mln. Eur

Tokia suma fondo įsipareigojimų duomenys konsoliduotųjų finansinių ataskaitų rinkinyje nepatikimi.

53,9 mln. Eur

Toks prognozuojamas lėšų trūkumas daliai socialinio draudimo rūšių išmokų 2021 m., kurį planuojama kompensuoti teigiamomis šio draudimo rūšių pajamomis.

Daugiau nei 37 tūkst.

Tiek asmenų skolingi valstybei vaikų išlaikymo išmokų 2020 m. (173 mln. Eur).

5 kartai

Tiek išaugo (nuo 0,5 iki 2,2 mln. Eur) draudėjų įsipareigojimai ir atitinkamai fondui tenkanti rizika dėl nepervestų papildomų pensijų kaupiamųjų įmokų.

5 biudžetinės įstaigos

Tiek įstaigų administruoja Valstybinio socialinio draudimo fondą (vietoj buvusių 11-os) nuo 2021 m. liepos mėn., optimizavus fondo valdymo struktūrą.

SANTRAUKA

Audito tikslas ir apimtis

Vadovaudamiesi Valstybės kontrolės įstatymu ir Viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymu, atlikome Valstybinio socialinio draudimo fondo 2020 m. konsoliduotųjų finansinių ir biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinių teisingumo bei lėšų ir turto valdymo, naudojimo ir disponavimo jais teisėtumo pasirinktose audituoti srityse vertinimo auditą.

Auditas atliktas pagal Valstybinio audito reikalavimus, galiojusius iki 2021 m. birželio 30 d., tarptautinius audito standartus ir tarptautinius aukščiausiųjų audito institucijų standartus. Audito apimtis ir taikyti metodai išsamiau aprašyti 1 priede „Audito apimtis ir metodai“ (26–29 psl.).

Pagrindiniai audito rezultatai

1. 2020 metų konsoliduotųjų finansinių ataskaitų rinkinyje yra reikšmingų duomenų iškraipymų, biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinys visais reikšmingais atžvilgiais teisingas

Valstybinio socialinio draudimo fondo konsoliduotųjų finansinių ataskaitų rinkinys ne visais atvejais sudarytas vadovaujantis viešojo sektoriaus atskaitomybės standartais:

- Dėl to, kad savarankiškai dirbančių asmenų sumokėtų (jiems nepasinaudojus teise šių įmokų nemokėti daugiau kaip 2 metus) privalomojo sveikatos draudimo įmokų dalimi (39,5 mln. Eur) nebuvo mažinamos jiems apskaičiuotos įmokų prievolės (35,6 mln. Eur) ir fiksuotos jų permokos, apskaičiuotos prievolės neteisingai priskirtos per vienerius metus gautinoms sumoms, negalime patvirtinti fondo gautinų 35,6 mln. Eur įmokų ir 39,5 mln. Eur grąžintinų permokų teisingumo. Fondo valdyba planuoja svarstyti informacinių sistemų funkcionalumo keitimo galimybes, kad 2021-ųjų ir vėlesnių metų finansinėse ataskaitose pateikti duomenys būtų teisingi (1.1 poskyris, 11–13 puslapiai).
- Fondo administruojamos ir į Privalomojo sveikatos draudimo, Garantinio ir Ilgalaikio darbo išmokų fondus pervestinos 29,3 mln. Eur sumos finansinių ataskaitų rinkinyje neteisingai nurodytos kaip trumpalaikiai įsipareigojimai, nes dėl pasirašytų įmokų mokėjimo atidėjimo susitarimų iš draudėjų jos bus gautos ir fondams pervestos po vienerių ir daugiau metų (1.1 poskyris, 13 puslapis).
- Kitų rezervų straipsnyje neatskleisti duomenys apie Socialinio draudimo rezervinio fondo sudarymą, naudojimą ir jo lėšų likučius ataskaitinių laikotarpių pabaigoje (1.1 poskyris, 13–15 puslapiai).

2. Fondo finansinių ataskaitų rinkinių rengimui bus taikomi nauji reikalavimai

Įgyvendinant 2018 m. audito metu teiktą rekomendaciją, 2020 m. priimti Viešojo sektoriaus atskaitomybės ir Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto sandaros įstatymų

pakeitimais, kuriais planuojama rengti vieną kaupimo apskaitos principu paremtą Valstybinio socialinio draudimo fondo ataskaitų rinkinį (vietoje dviejų), kuriam reikalavimus turi nustatyti finansų ministras. Įstatymų nuostatų įsigaliojimą planuojama atidėti 1 metams (planuota taikyti nuo 2023 m.). Fondo valdyba numato parengti centralizuotą fondo apskaitos modelį, pagal kurį būtų rengiamas vienas fondo išteklių finansinių ataskaitų rinkinys, sukauptas ir einamųjų metų rezultatas apskaitomas pagal atskiras socialinio draudimo rūšis (2 skyrius, 16–17 puslapiai).

3. Fondo veiklos rodikliams įtakos turėjo pandemija, tačiau jo veiklos rezultatas išliko teigiamas

2020 m. Valstybinio socialinio draudimo fondo valdyba įgyvendino Ekonomikos skatinimo ir koronaviruso (COVID-19) plitimo sukeltų pasekmių mažinimo priemonių plane numatytas tris priemones, skirtas padėti išsaugoti darbo vietas ir gyventojų pajamas, ir tris priemones, skirtas padėti verslui išsaugoti likvidumą. Darbo vietų ir gyventojų pajamų išsaugojimui skirtose priemonėse numatytoms išmokoms mokėti Fondo valdyba panaudojo 322,8 mln. Eur valstybės biudžeto lėšų. Vykdamas verslo likvidumo išsaugojimui skirtas priemones įmokų į Valstybinio socialinio draudimo, Privalomojo sveikatos draudimo, Ilgalaikio darbo išmokų ir Garantinių fondus mokėjimai supaprastinta tvarka buvo atidėti 5,7 tūkst. ūkio subjektų ir sudarė 118,7 mln. Eur, taip pat karantino laikotarpiu ir du mėnesius po jo sustabdyti mokestinių nepriemamų išieškojimo veiksmai, neskaičiuoti delspinigiai, baudos. Įvertinę šių priemonių vykdymą, teisės aktų pažeidimų nenustatė. Nepaisant mažesnių nei planuotos apdraustųjų ir draudėjų valstybinio socialinio draudimo įmokų ir didesnių nei planuotos išlaidų, fondo 2020 m. biudžeto rezultatas išliko teigiamas ir sudarė 274,1 mln. Eur (planuotas 344,3 mln. Eur rezultatas) (3.1 poskyris, 17–18 puslapiai).

4. Valstybei prisiimant socialinio draudimo įmokas viršijančius įsipareigojimus dėl socialinės paramos požymių turinčių išmokų, neužtikrinamas jų finansavimas valstybės biudžeto lėšomis

Nėra bendrų valstybinio socialinio draudimo principų, kurie jį išskirtų visoje socialinės apsaugos sistemoje, o esamas reglamentavimas leidžia Valstybinio socialinio draudimo fondo lėšomis mokėti socialinės paramos požymių turinčias išmokas, jei tokių išmokų atvejai yra nustatyti įstatymuose. Įgyvendinant Valstybės kontrolės 2017 m. teiktą rekomendaciją tobulintas teisinis reglamentavimas, bet socialinio draudimo sistema dar išlieka neišgryninta. Susijusių teisės aktų pakeitimų rengimas dėl COVID-19 pandemijos perkeltas į 2021 m. Socialinės apsaugos ir darbo ministerija rengia Valstybinio socialinio draudimo įstatymo pakeitimus, kuriais bus siūloma tikslinti šio draudimo sąvoką ir apibrėžti principus, kuriais remiantis bus nustatyti išmokų finansavimo šaltiniai (3.2 poskyris, 19–20 puslapiai).

5. Kasmet nesubalansavus dalies socialinio draudimo įmokų ir išmokų, finansavimo trūkumas kompensuojamas teigiamą rezultatą turinčių draudimo rūšių pajamomis

Pagal 2021 m. Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto planą ir prognostinius skaičiavimus 2021–2023 m., 2021 metams planuojamas 53,9 mln. Eur lėšų trūkumas motinystės ir nedarbo socialinio draudimo rūšių išmokoms. Nesubalansavus pajamų ir išmokų pagal draudimų rūšis, trūkstant lėšų yra naudojamos tų draudimo rūšių sumokėtos įmokos, kurių pajamos didesnės nei išlaidos (pvz., pensijų draudimo, ligos socialinio draudimo). Įgyvendinama Valstybės kontrolės 2017 m. teiktą rekomendaciją,

Socialinės apsaugos ir darbo ministerija numato atskirų socialinio draudimo rūšių subalansavimo klausimus spręsti veikiančiai Mokestinių lengvatų peržiūros darbo grupei priėmus sprendimus dėl savarankiškai dirbančių asmenų apmokestinimo bei kitų socialinio draudimo lengvatų. Socialinio draudimo įmokų ir išmokų subalansavimo sprendimams aktualūs ir Fondo valdybos veiksmai įgyvendinant jai 2017 m. teiktą rekomendaciją, susijusią su apskaitos tvarkymo tobulinimu, siekiant turėti (planuojama nuo 2024 m.) duomenis apie sukauptą rezultatą pagal socialinio draudimo rūšis (3.3 poskyris, 20–22 puslapiai).

6. Vaikų išlaikymo išmokų nemokančių asmenų skolų valstybei administravimas tobulintinas

Daugiau nei 37 tūkst. asmenų vaikų išlaikymo skolos valstybei 2020 m. sudarė 173 mln. Eur. Jei visi skolingi asmenys grąžintų valstybės jų vaikams mokėtas sumas, o išmokų apimtys išliktų pastarųjų metų lygio, šių lėšų pakaktų dešimties metų išmokų mokėjimams. Kai vaikų išlaikymo išmokų skolų išieškoti neįmanoma, jos gali būti nurašomos, tačiau dažniausiai beviltiškomis pripažįstamos tik dėl skolininko mirties negalimos išieškoti sumos, o kiti teisės aktuose nustatyti kriterijai (pvz., senaties terminas, skolos mažareikšmiškumas, fizinio asmens ekonominė (socialinė) sunki padėtis), nevertinami. Fondo valdybai rekomendavome įvertinti gautinų sumų iš skolininkų ir pareiškėjų beviltiškumą pagal teisės aktuose nustatytus kriterijus ir atlikti reikalingus buhalterinius įrašus apskaitoje (3.4 poskyris, 22–23 puslapiai).

7. Išlieka fondui tenkanti rizika dėl negautų papildomų pensijų kaupiamųjų įmokų

Draudėjų įsipareigojimų dėl nepervestų papildomų pensijų kaupiamųjų įmokų fondui apimtys auga: 2020 m. pabaigoje sudarė 2,2 mln. Eur ir buvo beveik 5 kartus didesnė, palyginti su 2019 m. Šių sumų didėjimui įtakos turėjo ir tai, kad dėl neigiamo COVID-19 poveikio draudėjai turėjo teisę iki 5 metų atidėti įmokų mokėjimą, nebuvo taikytos ir priverstinio poveikio priemonės išieškant draudėjų laiku nesumokėtas sumas.

Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, įgyvendindama 2020 m. jai audito metu teiktą rekomendaciją dėl įmokų pensijų kaupimo bendrovėms įskaitymo eiliškumo teisės aktuose nustatymo inicijavo jų pakeitimus, kuriais reglamentuotas tokių įmokų įskaitymo pirmumas. Dar nėra reglamentuotas įmokų pervedimo šaltinis tais atvejais, kai draudėjai laiku nesumoka įmokų. Ministerija informavo, kad planuoja inicijuoti teisės aktų pakeitimus, kad tais atvejais, kai nebėra galimybės atgauti priskaičiuotų, bet nesumokėtų, papildomų pensijų kaupiamųjų įmokų, jos būtų finansuojamos valstybės biudžeto lėšomis (3.5 poskyris, 23–24 puslapiai).

8. Fondo administravimo įstaigoms pavesta neįgalumo, laikinojo nedarbingumo nustatymo pagrįstumo ir teisėtumo priežiūros funkcija nevykdyta ir 2020 metais

Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybai Valstybinio socialinio draudimo įstatymu nuo 2019 m. pavesta organizuoti ir vykdyti neįgalumo lygio, laikinojo nedarbingumo ar darbingumo lygio, jo priežasties, atsiradimo laiko ar termino nustatymo pagrįstumo ir teisėtumo tikrinimus. Fondo administravimo įstaigos 2019 m. šios funkcijos vykdyti nepradėjo, ir 2020 metais ji nevykdyta.

2020–2021 m. tikslintas teisinis reglamentavimas nustatė galimybę VSDF administravimo įstaigoms šios funkcijos vykdymui sudaryti paslaugų teikimo sutartis su asmens sveikatos priežiūros įstaigomis netaikant Viešųjų pirkimų įstatymo nuostatų ir pakeitė apmokėjimo už suteiktas paslaugas tvarką. Fondo valdyba 2021 m. liepos mėn. pakartotinai išsiuntė kvietimus gydymo įstaigoms sudaryti sutartis (3.6 poskyris, 24–25 puslapiai).

9. Optimizuojama fondo valdymo struktūra

Siekiant optimizuoti fondo veiklą ir supaprastinti jo valdymo struktūrą, 2018 m. Socialinės apsaugos ir darbo ministerijai teikėme rekomendaciją į vieną juridinį asmenį sujungti 13 veikiančių fondo administravimo įstaigų. Rekomendacija įgyvendinta iš dalies: 2020 m. jungimo būdu reorganizuotos dvi, 2021 m. – šešios įstaigos. Veiklą tęsia VSDF valdyba ir keturi (Kauno, Panevėžio, Klaipėdos, Vilniaus) skyriai. 2022 m. numatyta atlikti Fondo valdybos ir teritorinių skyrių reorganizavimo į vieną juridinį asmenį kaštų ir naudos analizę ir priimti sprendimą dėl tolimesnių optimizavimo veiksmų (3.7 poskyris, 25 puslapis).

Rekomendacijos

Audito metu Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybai teikėme dvi rekomendacijas dėl vaikų išlaikymo išmokų administravimo ir apskaitos tobulinimo, kurias ji įsipareigojo įgyvendinti 2022 m. Siekiant turėti patikimus finansinių ataskaitų duomenis ir optimizuoti fondo veiklą, svarbu įgyvendinti ir ankstesnių 2017–2020 m. fondo konsoliduotųjų ir biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinių teisingumo bei lėšų ir turto valdymo, naudojimo ir disponavimo jais teisėtumo vertinimo auditų metu teiktas rekomendacijas. Valstybinių auditų rekomendacijų įgyvendinimo būklė stebima nuolat, o aktuali informacija apie jų įgyvendinimą skelbiama mūsų institucijos interneto puslapyje (<https://www.valstybeskontrole.lt/LT/AtviriDuomenys>).

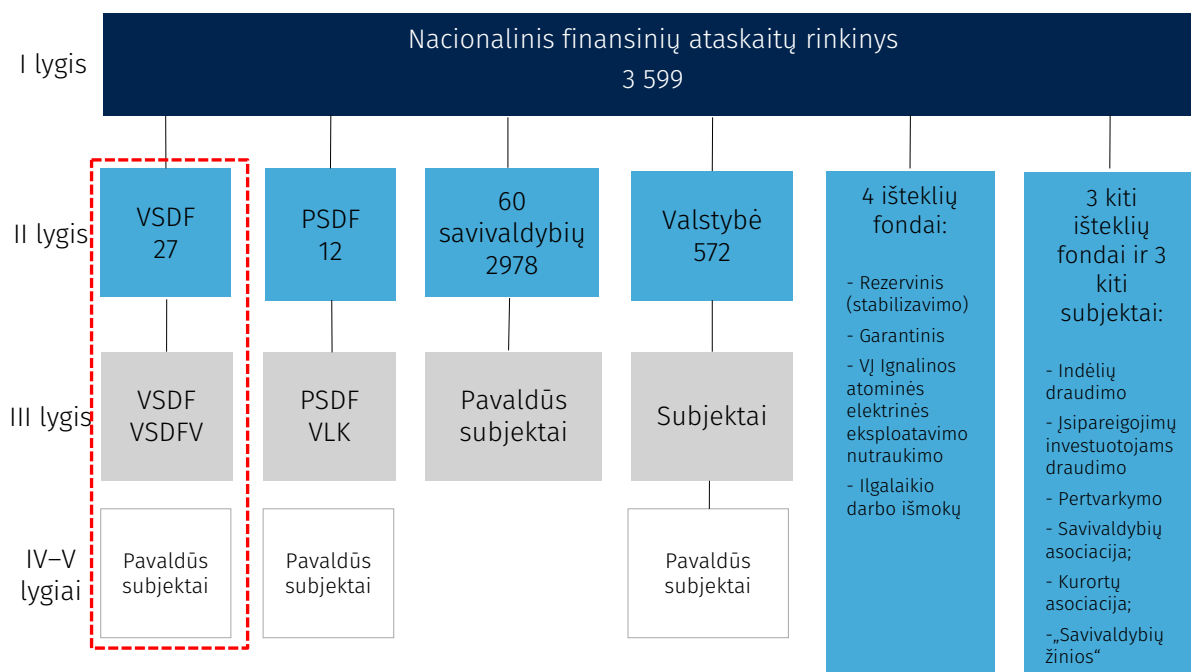
ĮŽANGA

Valstybės kontrolė kiekvienais metais atlieka Valstybinio socialinio draudimo fondo konsoliduotųjų ataskaitų rinkinio auditą ir teikia Seimui audito išvadą ir ataskaitą¹.

Fondą administruoja ir metinių ataskaitų rinkinį rengia Valstybinio socialinio draudimo fondo valdyba prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos ir Fondo valdybos teritoriniai skyriai². Valstybinio socialinio draudimo fondo konsoliduotųjų ataskaitų rinkinys – tai fondo administravimo įstaigų, fondo ir jo administravimo įstaigų kontroliuojamų viešojo sektoriaus subjektų finansinių ataskaitų rinkinys, parengtas kaip vieno viešojo sektoriaus subjekto finansinių ataskaitų rinkinys, ir fondo biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinys, kuriame pateikiami šio fondo biudžeto vykdymo duomenys³.

Nacionaliniame finansinių ataskaitų rinkinyje pagal penkis konsolidavimo lygius konsoliduoti 26-ių VSDF grupei priklausančių viešojo sektoriaus subjektų (Fondo valdybai pavaldžių įstaigų administruojamų 13 išteklių fondų, 13 fondų administravimo įstaigų) duomenys. Pensijų anuitetų fondas įtrauktas į VSDF grupę (konsolidavimo schemą), tačiau jo duomenys nekonsoliduoti (1 pav.). Optimizavus fondo valdymo struktūrą, 2020 m. pabaigoje VSDF grupę sudarė 11 išteklių fondų ir 11 VSDF administravimo įstaigų.

1 pav. Konsolidavimo lygiai, grupę sudarančių subjektų skaičius ir Valstybinio socialinio draudimo fondo finansinių ataskaitų rinkinys nacionaliniame finansinių ataskaitų rinkinyje

Šaltinis – Valstybės kontrolė

¹ Valstybės kontrolės įstatymas, 8 str. 2 d. 3 p. (įstatymo 9 str. 3 d. 3 p., galiojo iki 2021-07-01) ir Viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymas, 30 str. 2 d. 2 p.

² Reorganizuoti 2021-07-01, Vyriausybės 2020-11-11 nutarimas Nr. 1257 „Dėl sutikimo reorganizuoti Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos teritorinius skyrius“. Jungimo būdu reorganizuoti: Alytaus ir Marijampolės teritoriniai skyriai, prijungiant juos prie Kauno teritorinio skyriaus; Šiaulių ir Utenos – prijungiant prie Panevėžio skyriaus; Šilalės ir Mažeikių – prijungiant prie Klaipėdos skyriaus. Po reorganizavimo veiklą vykdo Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos Kauno, Panevėžio, Klaipėdos ir Vilniaus skyriai.

³ Viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymas, 2 str. 21 d.

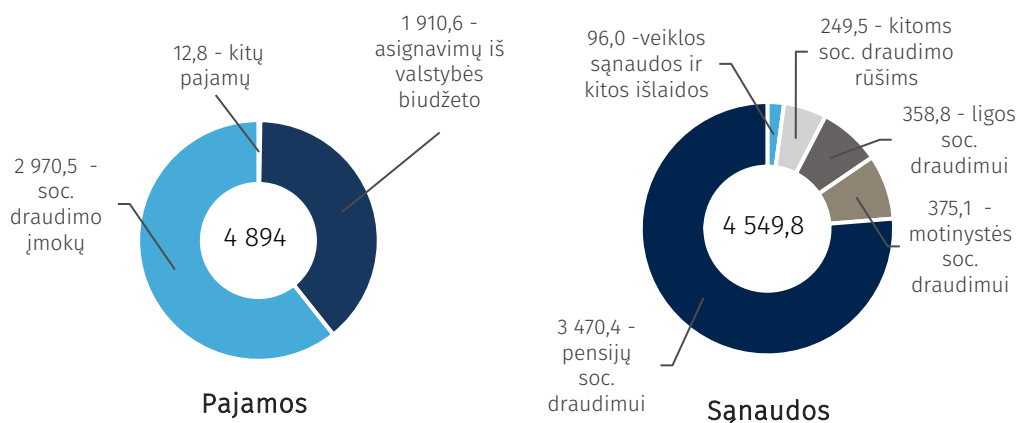
Fondo metinių ataskaitų rinkinys ne vėliau kaip iki kitų metų spalio 1 d. teikiamas Vyriausybei, kuri, pritarusi ataskaitų rinkiniui, teikia jį Seimui ne vėliau kaip iki spalio 10 d. Valstybės kontrolė ne vėliau kaip iki spalio 1 d. Vyriausybei ir ne vėliau kaip iki spalio 10 d. Seimui pateikia valstybinio audito išvadą ir audito ataskaitą dėl audituotų finansinių ir biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinių⁴.

Fondo valdymo sistemoje dalyvauja Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, rengianti teisės aktų projektus socialinio draudimo politikos srityje, kontroliuojanti Fondo valdybos veiklą, vykdanči kitas šios srities funkcijas, ir fondo taryba, nagrinėjanti ir priimanči sprendimus socialinio draudimo politikos įgyvendinimo klausimais.

Valstybinio socialinio draudimo įstatyme⁵ nustatyta, kad šis fondas – tai centralizuoti tiksliniai finansiniai ir materialiniai ištekliai, kurie yra įtraukiami į apskaitą nuo valstybės ir savivaldybių biudžetų atskirtame fondo biudžete ir yra naudojami pensijų, ligos, motinystės, nedarbo bei nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų socialiniam draudimui finansuoti, valdyti ir administruoti.

Fondo biudžetas buvo vykdomas vadovaujantis Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto 2020 m. rodiklių patvirtinimo įstatymu, kuriuo patvirtintos fondo 2020 m. biudžeto pajamos, piniginės įplaukos ir sąnaudos (2 pav.).

2 pav. Įstatymu patvirtintos Valstybinio socialinio draudimo fondo pajamos ir sąnaudos 2020 m., mln. Eur

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto 2020 m. rodiklių patvirtinimo įstatymo duomenis

⁴ Viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymas, 30 str. 3 d., 32 str. 6 ir 7 d.

⁵ 2 str. 14 d.

AUDITO REZULTATAI

1. KONSOLIDUOTŲJŲ FINANSINIŲ IR BIUDŽETO VYKDYMO ATASKAITŲ RINKINIŲ VERTINIMAS

1.1. Finansinių ataskaitų rinkinyje yra reikšmingų duomenų iškraipymų

1. Visi viešojo sektoriaus subjektai buhalterinę apskaitą turi tvarkyti pagal viešojo sektoriaus apskaitos ir finansinės atskaitomybės standartus (VSAFAS), o viešojo sektoriaus subjektų grupių konsoliduotųjų finansinių ataskaitų rinkinius rengti Viešojo sektoriaus apskaitos ir ataskaitų konsolidavimo informacinėje sistemoje (VSAKIS). Nustatėme, kad VSDF valdyba ne visais atvejais taikė VSAFAS ir kitus teisės aktus, reglamentuojančius apskaitą ir atskaitomybę: buvo nustatyti reikšmingi duomenų iškraipymai, kurie turėjo įtakos VSDF konsoliduotųjų finansinių ataskaitų rinkinio teisingumui. Apie visus nustatytus duomenų iškraipymus VSDF valdyba buvo informuota audito metu⁶. Nustatytų duomenų iškraipymų įtaka pateikta 2 priede.

Negalime patvirtinti iš savarankiškai dirbančių asmenų gautinų privalomojo sveikatos draudimo įmokų ir šių įmokų permokų teisingumo

2. VSDF valdyba administruoja ir į kitus fondus (Privalomojo sveikatos draudimo, Garantinio ir Ilgalaikio darbo išmokų, toliau – PSDF, GF, IDIF) juridinių ir fizinių asmenų mokamas įmokas, kurias darbdaviai perveda naudodami tą patį įmokos kodą: surenka jas, nustatyta tvarka pveda į šių fondų lėšų sąskaitas ir kiekvieną ketvirtį pateikia už šių fondų buhalterinę apskaitą ir finansinių ataskaitų sudarymą atsakingoms institucijoms duomenis apie apskaičiuotas pervestinas pajamas, faktiškai pervestas įmokų sumas ir sumas, kurios bus pervestos po to, kai bus apmokėtos. Šių duomenų pagrindu PSDF, GF ir IDIF savo apskaitoje užsiregistruoja pajamas, gautas ir gautinas sumas.
3. Sveikatos draudimo įstatymas⁷ savarankiškai dirbantiems asmenims, vykdantiems individualią veiklą, nustato prievolę mokėti fiksuotas (6,98 proc. dydžio nuo minimaliosios mėnesinės algos) privalomojo sveikatos draudimo įmokas. Nuo 2020-04-11 įsigaliojęs šio įstatymo pakeitimas⁸ nustatė, kad savarankiškai dirbantieji asmenys ekstremaliosios situacijos ir karantino laikotarpio metu turi teisę šių įmokų nemokėti. Jų nemokėję asmenys jas privalo sumokėti per 2 metus nuo tos dienos, kai Vyriausybės paskelbta ekstremalioji situacija ir karantinas atšaukiami arba kai sueina jų paskelbimo terminai⁹,

⁶ Valstybės kontrolės raštai: 2021-06-29 Nr. SD-(6-9.1.1-E-6079)-633; 2021-06-30 Nr. SD-(6-9.1.1-E-6079)-637 ir 2021-08-31 Nr. SD-(400-9.1.1-E-6079)-780. Valstybės kontrolės 2021-09-27 el. paštu pateikta informacija.

⁷ Sveikatos draudimo įstatymas, 17 str.

⁸ Sveikatos draudimo įstatymo Nr. I-1343 6, 8 ir 18 str. pakeitimo įstatymas (2020-04-07 įstatymas Nr. XIII-2844).

⁹ Sveikatos draudimo įstatymas, 18 str. 7 d. Įstatymo nuostatos taikomos nuo Vyriausybės 2020-02-26 nutarimo Nr. 152 „Dėl valstybės lygio ekstremaliosios situacijos paskelbimo“ įsigaliojimo dienos.

t. y. prievolė mokėti įmokas jiems yra atidėta. Dalis šių draudėjų nesinaudojo įstatyme numatyta teise privalomojo sveikatos draudimo įmokų nemokėti ir toliau jas mokėjo.

4. Atsižvelgdama į teisinio reglamentavimo pokyčius VSDF valdyba pasirinko tokį ūkinių operacijų registravimo būdą¹⁰, kai savarankiškai dirbančių asmenų sumokėtų įmokų dalimi (iš viso 39 456,3 tūkst. Eur) nebuvo mažinamos jiems apskaičiuotos įmokų prievolės (35 591,4 tūkst. Eur), bet fiksuotos jų permokos. Taip nesilaikyta 1-ojo VSAFAS reikalavimų¹¹. Dėl šių aplinkybių nėra galimybių įsitikinti fondo konsoliduotųjų finansinių ataskaitų rinkinyje nurodytų sukauptų gautinų privalomojo sveikatos draudimo įmokų ir mokėtojams grąžintinų šių įmokų permokų likučių teisingumu.

VSDF valdybos komentaras¹²

Prasidėjus pandemijai susiklostė neįprasta situacija, į kurią reaguodama Fondo valdyba turėjo operatyviai atlikti veiksmus, kad būtų įgyvendinti teisės aktų pakeitimai, susiję su teise savarankiškai dirbantiems asmenims ekstremaliosios situacijos ir karantino laikotarpiu nemokėti privalomojo sveikatos draudimo įmokų. Kad nepagrįstai nebūtų fiksuojamos skolos, atsižvelgiant į veikloje naudojamos programinės įrangos funkcionalumą, greitai atlikti pakeitimus buvo galima tik pritaikius neformuojamos prievolės ir skolos apskaičiavimo metodą. Kitoks, nei pasirinktas, šių įmokų atskleidimo būdas būtų pareikalavęs gerokai didesnių programinės įrangos funkcionalumo pakeitimų, o tai pareikalautų didelį laiką ir piniginių išteklių.

5. Pagal 26-ojo VSAFAS reikalavimus¹³, atsižvelgiant į atsiskaitymo laikotarpį, gautinos sumos skirstomos į ilgalaikes (gautinas po vienerių ir daugiau metų) ir trumpalaikes (iki vienerių metų) ir parodomos atitinkamuose straipsniuose. Nustatėme, kad visos užregistruotos iš savarankiškai dirbančių asmenų į fondą sukauptos gautinos privalomojo sveikatos draudimo įmokos (35 591,37 tūkst. Eur) buvo priskirtos per vienerius metus gautinoms sumoms, nors šias įmokas jų nemokėję draudėjai privalo sumokėti per 2 metus nuo tos dienos, kai Vyriausybės paskelbta ekstremalioji situacija ir karantinas atšaukiami arba kai sueina jų paskelbimo terminai.
6. Dėl visų išvardytų aplinkybių:
 - Negalime patvirtinti VSDF konsoliduotos finansinės būklės ataskaitoje pagal 2020-12-31 duomenis nurodytų likučių teisingumo: C.III.5 „Sukauptos gautinos sumos“ (35 591,4 tūkst. iš 127 438,7 tūkst. Eur); E.II.8 „Grąžintini mokėjimai, įmokos ir jų permokos“ (39 456,3 tūkst. iš 78 169,7 tūkst. Eur).
 - Nėra galimybės įvertinti kokią įtaką (kokia suma turi būti didesni / mažesni) VSDF konsoliduotos finansinės būklės ataskaitoje pagal 2020-12-31 duomenis nurodytų straipsnių (A. III „Ilgalaikis finansinis turtas“ – 109 187,3 tūkst. Eur; C. III.5 „Sukauptos gautinos sumos“ – 127 438,7 tūkst. Eur; E.I „Ilgalaikiai įsipareigojimai“ – 0 tūkst. Eur;

¹⁰ VSDF valdyba priėmė sprendimą nuo 2020 m. kovo mėn. nenurodyti priskaitytų privalomojo sveikatos draudimo įmokų prievolių draudėjų 2020 m. I–IV ketv. finansinėse ataskaitose (forma F4), kurios pagrindu šie duomenys registruojami buhalterinėje apskaitoje. VSDF valdyba 2021-05-31 el. paštu ir 2021-07-29 susitikimo metu pateikė paaiškinimą, kad šių įmokų sumokėjimo terminas nėra pasibaigęs, o atvaizdavo įmokas formoje F4, nemokantys įmokų draudėjai pagal informacinių sistemų nustatymus automatiškai taptų (šiuo atveju be pagrindo) skolininkais ir, nesant su draudėjais sudarytų sutarčių dėl mokėjimo atidėjimo, jiems galėtų būti pradėtos vykdyti išieškojimo procedūros. Mokėjusiems įmokas asmenims formoje F4 (ir atitinkamai fondo trumpalaikiuose įsipareigojimuose), neįvertinus jiems priskaitytų įmokų prievolių (nemažinant fondo sukauptų gautinų sumų), fiksuotos šių įmokų permokos.

¹¹ 1-asis VSAFAS „Informacijos pateikimas finansinių ataskaitų rinkinyje“, 25 p.

¹² VSDF valdybos raštas, 2021-09-06 Nr. (1.78E) I-6255.

¹³ 26-asis VSAFAS „Fondo apskaita ir finansinių ataskaitų rinkinys“, 12.3 ir 13.3 p.

likučių teisingumui turi nustatytos aplinkybės dėl fondo gautinų ir mokėtinų sumų registravimo.

- Nustatyti iškraipymai turi įtakos konsoliduotųjų finansinių ataskaitų rinkinio aiškinamajame rašte¹⁴ pateiktų duomenų apie susijusias sumas teisingumui.

7. VSDF valdyba planuoja dar kartą apsvastyti informacinėse sistemose nustatytų algoritmų keitimo galimybes, įvertinti keitimo terminus (atsižvelgiant į kitus prioritetinius ir neatidėliotinus keitimus) ir galimus kaštus bei ieškoti sprendimų, kad 2021-ųjų arba vėlesnių metų ataskaitose pateikti iš savarankiškai dirbančių asmenų gautinų privalomojo sveikatos draudimo įmokų, šių įmokų permokų ir Privalomojo sveikatos draudimo fondui mokėtinų sumų duomenys būtų aktualūs apskaitymo momentu¹⁵.

Netiksliai atvaizduotos į kitus fondus mokėtinos sumos

8. Pagal 26-ojo VSAFAS reikalavimus¹⁶, atsižvelgiant į atsiskaitymų / įsipareigojimų įvykdymo laikotarpį, fondo turtas (gautinos sumos) ir įsipareigojimai skirstomi į ilgalaikius (po vienerių ir daugiau metų) ir trumpalaikius (iki vienerių metų) ir parodomi atitinkamuose straipsniuose. Dėl programinių nustatymų VSDF informacinėse sistemose neišskiriama iš draudėjų gautinų sumų ilgalaikė dalis, tenkanti atskiriems fondams. Todėl VSDF valdyba pateikia PSDF, GF ir IDIF duomenis apie jiems tenkančias gautinas sumas iš jų neišskiriant ilgalaikės dalies (dėl šių priežasčių neteisingi šių fondų ataskaitų duomenys) ir atitinkamai VSDF apskaitoje visas šiems fondams mokėtinas sumas nurodo prie trumpalaikių įsipareigojimų.
9. VSDF valdyba, nesilaikydama 26-ojo VSAFAS reikalavimų¹⁷, visas į PSDF, GF ir IDIF fondus mokėtinas sumas priskyrė trumpalaikėms mokėtinoms sumoms, nors dalis jų (29 287 tūkst. Eur¹⁸) dėl pasirašytų įmokų mokėjimo atidėjimo susitarimų iš draudėjų bus gautos ir pervestos fondams po vienerių ir daugiau metų. Dėl šios priežasties fondo finansinės būklės ataskaitos pagal 2020-12-31 duomenis E. I straipsnyje „Ilgalaikiai įsipareigojimai“ nenurodytas 29 287 tūkst. Eur likutis, o E. II.6 straipsnyje „Mokėtinos sumos į biudžetus ir fondus“ nurodytas likutis (181 083,9 tūkst. Eur) yra ta pačia suma didesnis.
10. VSDF valdyba įsipareigoja¹⁹ atnaujinti duomenų pateikimo minėtiems fondams formą: papildyti informacija apie ilgalaikes gautinas sumas ir pateikti 2021 m. duomenis apie ilgalaikes mokėtinas PSDF, GF ir IDIF sumas.

¹⁴ Konsoliduotųjų finansinių ataskaitų rinkinio aiškinamojo rašto 4, 7, 10 ir 12 pastabos ir priedai (P5, P10 ir P17), kuriuose pateikta informacija apie fondo įsipareigojimus (grąžintinas įmokų permokas) ir turtą (ilgalaikį finansinį turtą, gautinas sumas iš privalomojo sveikatos draudimo įmokų).

¹⁵ VSDF valdybos raštas, 2021-09-06 Nr. (1.78E) I-6255.

¹⁶ 26-asis VSAFAS „Fondo apskaita ir finansinių ataskaitų rinkinys“, 12, 13, 18 ir 19 p.

¹⁷ Ten pat, 18 ir 19 p.

¹⁸ Iš jų PSDF – 28 021 tūkst. Eur, GF – 633 tūkst. Eur, IDIF – 633 tūkst. Eur.

¹⁹ VSDF valdybos 2021-07-28 e. paštu pateiktas atsakymas dėl į PSDF, GF ir IDIF pervestinių sumų apskaitos.

Finansinių ataskaitų rinkinyje „Kiti rezervai“ dalyje nėra atskleisti duomenys apie VSDF rezervą

11. 26-asis VSAFAS²⁰ nustato, kad sudarydami grynojo turto pokyčių ataskaitą socialinio draudimo fondai kitų rezervų straipsnyje parodo jų veiklą reglamentuojančiuose teisės aktuose nurodytas sumas. 4-ajame VSAFAS nustatyti informacijos apie grynąjį turtą grupavimo ir pateikimo finansinėse ataskaitose reikalavimai, tarp jų ir tai, kad kiti rezervai registruojami mažinant sukaupto perviršio likutį²¹. Valstybinio socialinio draudimo įstatymo 35 str. nustatyta, kad šio draudimo Rezervinis fondas privalomai sudaromas kiekvienais biudžetiniais metais į jį pervedant teisės aktų nustatyta tvarka apskaičiuotą lėšų sumą. Rezervinį fondą valdo VSDF valdyba, šio fondo lėšos naudojamos Vyriausybės sprendimu, tik įvertinus ekonominę padėtį, kai socialinio draudimo išmokas reglamentuojančiuose įstatymuose nurodytoms atitinkamoms išmokoms²² finansuoti nepakanka atitinkamos socialinio draudimo rūšies VSDF pajamų²³. Socialinio draudimo rezervinio fondo sudarymo ir valdymo nuostatai nustato rezervinio fondo sudarymo terminą²⁴ – šio fondo lėšas VSDF valdyba apskaičiuoja pagal atitinkamų kalendorinių metų VSDF biudžeto vykdymo ataskaitų duomenis iki kitų kalendorinių metų vasario 28 dienos. Apskaičiuotos lėšos iki gegužės 31 d. pervedamos į atskirą rezervinio fondo sąskaitą²⁵. Šio fondo lėšų apskaitą tvarko VSDF valdyba atskirai nuo kitų VSDF lėšų ir įtraukia į VSDF ataskaitas, vadovaudamasi viešojo sektoriaus apskaitos ir finansinės atskaitomybės standartais²⁶.
12. 2020 m. konsoliduotųjų biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinių duomenimis, 2019-12-31 Socialinio draudimo rezerviniame fonde buvo sukaupta 194 593,5 tūkst. Eur (lėšos laikytos atskiroje šio fondo sąskaitoje banke), už 2019 m. rezultatą buvo apskaičiuota į šį fondą papildomai pervesti 411 834,7 tūkst. Eur (faktiškai į atskirą Rezervinio fondo sąskaitą banke šios lėšos nebuvo pervestos, jos laikytos bendroje sąskaitoje). Vyriausybės nutarimu²⁷ buvo leista visas Rezerviniame fonde sukaupias (iš viso 606 024,4 tūkst. Eur²⁸) lėšas naudoti 2020 m. valstybinio socialinio draudimo išmokoms finansuoti.
13. VSDF valdyba²⁹ dalį Socialinio draudimo rezervinio fondo lėšų, esant neigiamam 2020 m. I pusm. įprastinės ir investicinės veiklos rezultatui, panaudojo, bet iki 2020 m. pabaigos jas atstatė, esant teigiamam fondo grynųjų pinigų ir jų ekvivalentų pokyčiui. VSDF biudžeto einamųjų metų rezultatas taip pat buvo teigiamas ir sudarė 274 100,4 tūkst. Eur. 2020-12-

²⁰ 26-asis VSAFAS „Fondo apskaita ir finansinių ataskaitų rinkinys“, 36 p.

²¹ 4-asis VSAFAS „Grynojo turto pokyčių ataskaita“, 17 p.

²² Vyriausybės nutarimas, 2017-06-14 Nr. 438 „Dėl Valstybinio socialinio draudimo rezervinio fondo sudarymo ir valdymo nuostatų patvirtinimo“ 14 p. Rezervo fondo lėšos gali būti naudojamos VSDF biudžeto išlaidoms pensijų, ligos, motinystės, nedarbo, nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų socialinio draudimo išmokoms finansuoti, vadovaujantis Lietuvos Respublikos fiskalinės sutarties įgyvendinimo konstituciniu įstatymu nustatčius ir paskelbus išskirtines aplinkybes, kai dėl šių aplinkybių atsiradimo kalendoriniais metais nepakanka VSDF biudžeto atitinkamos valstybinio socialinio draudimo rūšies pajamų.

²³ Valstybinio socialinio draudimo įstatymas, 35 str. 3 ir 4 d.

²⁴ Vyriausybės nutarimas, 2017-06-14 Nr. 438 „Dėl Valstybinio socialinio draudimo rezervinio fondo sudarymo ir valdymo nuostatų patvirtinimo“, 6 p.

²⁵ Ten pat, 6 p.

²⁶ Ten pat, 16 p.

²⁷ 2020-05-27 Nr. 526.

²⁸ VSDF valdybos el. paštu pateikta informacija apie 2020 m. balandžio mėn. rezerviniame fonde sukaupias 194 189,7 tūkst. Eur lėšas, atskaičius banko palūkanas už 2020 m. sausio–gegužės mėn.

²⁹ 2020 m. konsoliduotųjų biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinio aiškinamasis raštas. VSDF valdybos el. paštu 2021-08-27 pateikta informacija.

31 visos sukauptos Rezervinio fondo lėšos (606 024,4 tūkst. Eur) buvo laikomos bendrose VSDF sąskaitose³⁰. VSDF valdyba 2021 m. balandžio mėn., vėliau nei nustatyta teisės aktuose, sudarė Rezervinį fondą – apskaičiavo 175 768,2 tūkst. Eur pervestinas į šio fondo sąskaitą lėšas už 2020 m. ir nurodė, kad kartu su šia suma grąžinama leista naudoti³¹ 606 024,4 tūkst. Eur Rezervinio fondo suma³². Iš viso į atskirą šio fondo sąskaitą banke 2021-04-22 buvo pervesta 781 792,7 tūkst. Eur.

14. VSDF konsoliduotųjų finansinių ataskaitų rinkinyje pagal 2020-12-31 duomenis kitų rezervų straipsnyje, nesilaikant 26-ojo ir 4-ojo VSAFAS reikalavimų³³ nepateikti duomenys apie Valstybinio socialinio draudimo rezervinio fondo likučius ataskaitinių laikotarpių pabaigoje, rezervo sudarymą ir naudojimą. Dėl šių aplinkybių fondo finansinės būklės ataskaitos pagal 2020-12-31 duomenis straipsnyje F.II.2 „Kiti rezervai“ nenurodytas 781 792,7 tūkst. Eur likutis (606 024,4 tūkst. Eur pagal 2018 ir 2019 m. rezultatus sudaryti rezervai ir 175 768,2 tūkst. Eur pagal 2020 m. rezultatus sudarytas rezervas), o straipsnyje F.I.IV „Sukauptas perviršis ir deficitas“ nurodytas likutis (1 144 426,4 tūkst. Eur) yra ta pačia suma didesnis. Atitinkamai netikslūs duomenys pateikti ir ataskaitų rinkinio grynojo turto pokyčių ataskaitoje³⁴.

VSDF valdybos komentaras³⁵

Fondo valdyba paaiškina, kad finansinėse ataskaitose už 2020 m. ir ankstesnius laikotarpius prie kitų rezervų neatskleidė informacijos apie Rezervinio fondo lėšų sumas, nes teisės aktuose, reglamentuojančiuose VSDF veiklą ir apskaitą, toks atskleidimas nėra aiškiai apibrėžtas. Pagal Socialinio draudimo įstatymo bei Valstybinio socialinio draudimo rezervinio fondo sudarymo ir valdymo nuostatų formuluotes Fondo valdyba Rezervinio fondo lėšas laikė turtu, o ne rezervu.

Fondo valdyba nesutinka su vertinimu, kad finansinėse ataskaitose kitų rezervų straipsniuose 2020-12-31 turėjo būti atskleistas Rezervinio fondo 781 792,7 tūkst. Eur likutis. Valdybos nuomone, 2020 m. pabaigoje šiame fonde likučio nebuvo. Rezervinio fondo lėšos kaupiamos atskiroje valstybės išdo sąskaitoje, į kurią lėšos, apskaičiuotos pagal praėjusių metų biudžeto vykdymo Piniginių įplaukų ir išlaidų ataskaitos duomenis, pervedamos vieną kartą metuose iki gegužės 31 d. Leidus ankstesniais laikotarpiais susidariusią 606 024,4 tūkst. Eur sumą naudoti valstybinio socialinio draudimo išmokoms finansuoti³⁶, 2020 m. šios lėšos nebuvo pervestos, jos laikytos bendrų fondo lėšų dalimi. Sudarius 2020 m. ataskaitas, nuostatuose³⁷ nustatyta tvarka apskaičiuotos į šį fondą pervestinos lėšos, kurios nustatytais terminais, t. y. 2021 m. balandžio mėn., pervestos į valstybės išdo Rezervinio fondo sąskaitą. Nuo šio momento buvo atstatytas ir padidintas Rezervinio fondo lėšų likutis. Informacija apie tai atskleista 2020 m. ataskaitų rinkinio aiškinamajame rašte, tačiau tai neturėtų turėti įtakos 2020 m. finansinės būklės ir grynojo turto pokyčių ataskaitose 2020 m. pabaigai nurodytiems duomenims.

³⁰ Pagal 2020 m. VSDF rezultatus apskaičiuota rezerviniam fondui tenkanti dalis sudarė 175 768,2 tūkst. Eur, kuri kartu su sukaupta 606 024,4 tūkst. Eur suma (iš viso 781 792,7 tūkst. Eur) į atskirą rezervinio fondo sąskaitą banke buvo pervesta 2021 m. balandžio mėn.

³¹ Vyriausybės nutarimas, 2020-05-27 Nr. 526.

³² VSDF valdybos Finansų ir apskaitos skyriaus 2021 m. balandžio mėn. tarnybinis pranešimas VSDF valdybos direktoriui.

³³ 26-asis VSAFAS „Fondo apskaita ir finansinių ataskaitų rinkinys“ ir 4-asis VSAFAS „Grynojo turto pokyčių ataskaita“.

³⁴ 2020 m. VSDF konsoliduotųjų finansinių ataskaitų rinkinio grynojo turto pokyčių ataskaitos pagal 2021-12-31 duomenis kitų rezervų straipsnyje (ataskaitos 6 stulpelis) nėra atskleisti duomenys apie VSDF biudžeto rezervo likučius ataskaitinių laikotarpių pabaigoje, rezervo sudarymą ar naudojimą, kurie taip pat turi įtakos šios ataskaitos straipsnio „Sukauptas perviršis ar deficitas prieš nuosavybės metodo įtaką“ (8 stulpelis) duomenų teisingumui.

³⁵ VSDF valdybos raštai: 2021-09-06 Nr. (1.78E) I-6255 ir 2021-09-29 Nr. (1.78E) I-6931.

³⁶ Vyriausybės nutarimas, 2020-05-27 Nr. 526.

³⁷ Patvirtinta Vyriausybės 2017-06-14 nutarimu Nr. 438.

15. Po diskusijų, vykusių audito metu, siekiant praktinio taikymo aiškumo ir teisingo informacijos apie socialinės apsaugos fondų rezervus pateikimo finansinėse ataskaitose, Finansų ministerija numato apsvarstyti VSAFAS papildymo galimybes³⁸.

1.2. Biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinys visais reikšmingais atžvilgiais teisingas

16. Fondo konsoliduotųjų biudžeto vykdymo ataskaitų 2020-12-31 duomenimis, 2020 m. gauta 4 969 881,6 tūkst. Eur pajamų ir patirta 4 695 781,2 tūkst. Eur išlaidų. Nustatėme, kad visais reikšmingais atžvilgiais šio rinkinio duomenys yra teisingi.

2. FONDO ATASKAITŲ RINKINIŲ RENGIMUI BUS TAIKOMI NAUJI REIKALAVIMAI

17. Siekiant užtikrinti patikimos finansinės informacijos pateikimą vartotojams, Socialinės apsaugos ir darbo ministerijai 2018 m. rekomendavome³⁹ optimizuoti VSDF buhalterinės apskaitos ir ataskaitų sudarymo procesą, atsisakyti rengti du ataskaitų rinkinius tuo pačiu kaupimo principu ir pateikti svarbius fondo vykdymo duomenis viename rinkinyje. 2020-10-01 priimti Viešojo sektoriaus atskaitomybės, Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto sandaros įstatymų pakeitimai, kurių taikymą nuo 2022 m. siūloma nukelti į 2023 m.⁴⁰ – rengti vieną kaupimo apskaitos principu paremtą ataskaitų rinkinį (vietoj dviejų), kuriam reikalavimus turi nustatyti finansų ministras. VSDF valdyba iki 2022-12-31⁴¹ planuoja įdiegti programinės įrangos keitimus, leisiančius rengti ataskaitas pagal naujai nustatytus reikalavimus. Rekomendaciją laikysime įgyvendinta, finansų ministrui nustačius reikalavimus fondų ataskaitų rinkinių rengimui ir pradėjus juos rengti pagal teisės aktuose nustatytus reikalavimus.
18. VSDF valdybai 2018 m. rekomendavome⁴² taikyti tokius buhalterinės apskaitos metodus / tvarką, kad būtų užtikrinta, jog sukauptas rezultatas būtų pateikiamas pagal atskiras socialinio draudimo rūšis (atsižvelgiant į tai, kad įstatymu yra patvirtinami ne tik bendrieji įmokų tarifai, bet ir jų dydžiai, taikomi tam tikroms socialinio draudimo rūšims). Valdyba rekomendaciją planuoja įgyvendinti atsižvelgdama į 2020-10-01 priimtus Viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymo pakeitimus. Sukūrus centralizuotą fondo apskaitos modelį (planuota

³⁸ Finansų ministerijos 2021-09-28 el. paštu pateikta informacija.

³⁹ Valstybinio audito ataskaita „Valstybinio socialinio draudimo fondo 2017 m. konsoliduotųjų finansinių ir biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinių teisingumo bei lėšų ir turto valdymo, naudojimo ir disponavimo jais teisėtumo vertinimas“, 2018-10-01 Nr. FA-2018-P-6-4-8-1. Planuotas rekomendacijos įgyvendinimo terminas – 2020-06-30.

⁴⁰ Viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymo Nr. X-1212 1 ir 2 st. pakeitimo įstatymas (2021-09-01 projektas Nr. 21-29326 pateiktas derinti suinteresuotoms institucijoms).

⁴¹ VSDF valdyba 2021-08-30 el. paštu informavo, kad apskaitos modelio parengimo darbai perkeltami į 2022 m. ir 2021-09-07 raštu Nr. (1.78E) I-6255 informavo, kad vadovaujantis Vyriausybės 2018-02-07 nutarimo Nr. 126 pakeitimu (2021-04-28 nutarimo Nr. 280 redakcija) VSDF apskaitą centralizuotai numatyta tvarkyti nuo 2023-05-02 (apskaitos funkcijas vykdys Nacionalinis bendrųjų funkcijų centras).

⁴² Valstybinio audito ataskaita „Valstybinio socialinio draudimo fondo 2017 m. konsoliduotųjų finansinių ir biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinių teisingumo bei lėšų ir turto valdymo, naudojimo ir disponavimo jais teisėtumo vertinimas“, 2018-10-01 Nr. FA-2018-P-6-4-8-1. Planuotas įgyvendinimo terminas – 2020-12-31.

iki 2022-12-31⁴³), būtų rengiamas vienas fondo išteklių finansinių ataskaitų rinkinys, numatoma sukauptą ir einamųjų metų rezultatą apskaityti pagal atskiras socialinio draudimo rūšis.

3. VALSTYBINIO SOCIALINIO DRAUDIMO FONDO VEIKLA

3.1. Fondo veiklos rodikliams įtakos turėjo pandemija ir priemonių, skirtų COVID-19 padariniams švelninti, įgyvendinimas, tačiau jo biudžeto rezultatas išliko teigiamas

19. VSDF valdyba 2020 m. įgyvendino Ekonomikos skatinimo ir koronaviruso (COVID-19) plitimo sukeltų pasekmių mažinimo priemonių plane⁴⁴ numatytas tris priemones, skirtas padėti išsaugoti darbo vietas ir gyventojų pajamas, ir tris priemones, skirtas padėti verslui išsaugoti likvidumą (plačiau 3 priede). Darbo vietų ir gyventojų pajamų išsaugojimui skirtose priemonėse numatytoms išmokoms⁴⁵ mokėti Socialinės apsaugos ir darbo ministerija VSDF valdybai skyrė 329,4 mln. Eur valstybės biudžeto lėšų (iš valstybės vardu pasiskolintų lėšų), iš kurių panaudota 322,8 mln. Eur (98 proc.). Vykdamas verslo likvidumo išsaugojimui skirtas priemones įmokų į VSDF, PSD, IDIF ir GF mokėjimai supaprastinta tvarka buvo atidėti 5,7 tūkst. ūkio subjektų 118,7 mln. Eur suma⁴⁶. Taip pat karantino laikotarpiu ir du mėnesius po jo sustabdyti mokesčių nepriemokų išieškojimo veiksmai, neskaičiuoti delspinigiai, baudos. Įvertinę šių priemonių vykdymą, teisės aktų pažeidimų nenustatėme.
20. Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto sandaros įstatymo 12 str. numato, kad, Seimui ar Vyriausybei priėmus teisės aktus, dėl kurių keičiasi fondo išlaidos arba pajamos ir (arba) atsiranda aplinkybės, kurių nebuvo galima numatyti rengiant fondo biudžeto projektą ir jį tvirtinant, biudžetas patikslinamas tokia pat tvarka kaip ir tvirtinamas. 2020 m. fondo biudžetas, kuriame buvo suplanuota 4 894,0 mln. Eur pajamų ir 4 549,8 mln. Eur išlaidų⁴⁷, dėl COVID-19 padariniams švelninti priemonių įgyvendinimo ir tam tikslui skirtų valstybės biudžeto lėšų tikslintas nebuvo, nes nebuvo tikslinti ir valstybės biudžeto finansiniai rodikliai⁴⁸. Valstybės kontrolė 2016 m. konstatavo⁴⁹, kad biudžete nepatvirtintų išlaidų

⁴³ VSDF valdyba 2021-08-30 el. paštu informavo, kad dėl Viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymo pakeitimų įgyvendinimo terminų, kuriuos šio įstatymo Nr. X-1212 1 ir 2 st. pakeitimo įstatymu (2021-09-01 projektas Nr. 21-29326 pateiktas derinti suinteresuotoms institucijoms) planuojama atidėti 1 metams, centralizuotos apskaitos modelio parengimo darbai perkeltami į 2022 m. Fondo valdyba 2021-09-07 raštu Nr. (1.78E)I-6255 informavo, kad vadovaujantis Vyriausybės 2018-02-07 nutarimo Nr. 126 pakeitimu (2021-04-28 nutarimo Nr. 280 redakcija) fondo veiklos apskaitą centralizuotai numatyta tvarkyti nuo 2023-05-02 (apskaitos funkcijas vykdys Nacionalinis bendrųjų funkcijų centras).

⁴⁴ Ekonomikos skatinimo ir koronaviruso (COVID-19) plitimo sukeltų pasekmių mažinimo priemonių planas (Vyriausybės 2020-03-16 pasitarimo protokolai Nr. 14), su pakeitimais.

⁴⁵ Ligos išmokos (prižiūrintiesiems vaikus, senyvo amžiaus žmones ir neįgaliuosius (kai tam tikrose įstaigose nustatomas infekcijų plitimą ribojantis režimas ar sustabdoma ar apribojama jų veikla); sunkiomis lėtinėmis ligomis sergantiems asmenims bei dėl COVID-19 ligos sergantiems ar saviizoliacijoje esantiems asmenims); vienkartinės 200 eurų dydžio išmokos pensijų ir šalpos išmokų gavėjams; išmokos smulkiesiems ūkininkams.

⁴⁶ VSDF valdybos el. paštu 2021-04-14 pateikta informacija. Duomenys pagal 2020-12-31 galiojančias sutartis, kurių pagrindu įmokų mokėjimai atidėti supaprastinta tvarka.

⁴⁷ Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto 2020 metų rodiklių patvirtinimo įstatymas.

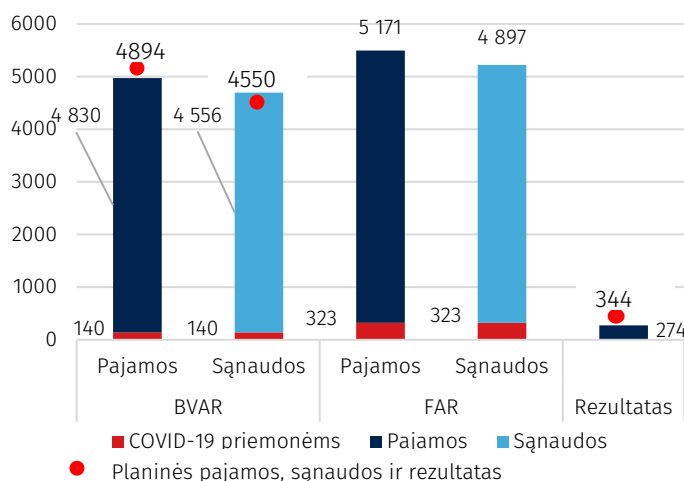
⁴⁸ 2020 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymas.

⁴⁹ Valstybinio audito ataskaita „Lietuvos Respublikos 2015 metų valstybės konsoliduotųjų finansinių ir biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinių teisingumas ir valstybės biudžeto vykdymo vertinimas“, 2016-10-03 Nr. FA-P-60-6-10-1.

finansavimo praktika, kai Vyriausybė valstybės vardu pasiskolintas lėšas naudoja Seimo nepatvirtintų išlaidų finansavimui, yra ydinga, nes mažina biudžetų formavimo skaidrumą ir didina riziką nukrypti nuo fiskalinės drausmės reikalavimų, kai jie yra taikomi. 2021 m. tiek valstybės biudžetas, tiek ir 2021 m. VSDF biudžetas buvo peržiūrėti ir patikslinti⁵⁰.

21. 2020 m. kilusi pandemija turėjo tiesioginės įtakos išaugusioms ligos socialinio draudimo išmokoms: jų apskaičiuota 459,7 mln. Eur, arba 28 proc. daugiau, nei planuota (358,8 mln. Eur), ir 49 proc. daugiau, nei apskaičiuota 2019 m. (308,8 mln. Eur). Ekonomikos skatinimo ir koronaviruso (COVID-19) plitimo sukeltų pasekmių mažinimo priemonių plane numatytoms ligos išmokoms buvo skirta valstybės biudžeto lėšų⁵¹. Vyriausybė taip pat buvo leidusi⁵² sukauptas socialinio draudimo fondo rezervo lėšas (606,0 mln. Eur) naudoti socialinio draudimo išmokoms mokėti, tačiau tam tikslui dalis rezervo lėšų naudota tik laikinai⁵³, vėliau – atstatyta. Nepaisant mažesnių nei planuotos apdraustųjų ir draudėjų valstybinio socialinio draudimo įmokų ir didesnių nei planuotos išlaidų, fondo 2020 m. biudžeto rezultatas išliko teigiamas ir sudarė 274,1 mln. Eur (planuotas 344,3 mln. Eur rezultatas) (3 pav.).

3 pav. Fondo 2020 m. pajamos, sąnaudos ir veiklos rezultatas, mln. Eur

BVAR – Biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinys⁵⁴; FAR – Finansinių ataskaitų rinkinys.

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal VSDF 2020 m. biudžeto pajamų ir išlaidų ataskaitos duomenis

VSDF valdyba už 2020 m. rezultatus apskaičiavo 175,8 mln. Eur ir 2021 m. balandžio mėn. į Socialinio draudimo rezervinio fondo sąskaitą pervedė iš viso 781 792,7 tūkst. Eur.⁵⁵

⁵⁰ 2021-06-22 priimtas Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto 2021 metų rodiklių patvirtinimo įstatymo Nr. XIV-122 1, 5 str. ir 1, 2 priedų pakeitimo įstatymas Nr. XIV-434: fondo biudžeto pajamos ir išlaidos patikslintos pagal 2021-06-11 atnaujintą šalies ekonominės raidos scenarijų, priimtus įstatymų pakeitimus, numatytos iš valstybės biudžeto gautos sumos.

⁵¹ 2020-03-17 priimtame Ligos ir motinystės socialinio draudimo įstatymo Nr. IX-110 11-1 str. papildymo įstatyme nustatyta patikslinta ligos išmokų mokėjimo tvarka, išmokėta 145,4 mln. Eur, iš kurių 140 mln. Eur buvo kompensuota iš valstybės biudžeto lėšų.

⁵² Vyriausybės 2020-05-27 nutarimas Nr. 526 „Dėl Valstybinio socialinio draudimo rezervinio fondo lėšų skyrimo“.

⁵³ Esant neigiamam 2020 m. I pusm. įprastinės ir investicinės veiklos rezultatui.

⁵⁴ Biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinyje nenurodytos COVID-19 priemonėms: „Išmokėti socialinio draudimo pensijų ir šalpos išmokų gavėjams vienkartinės 200 Eur dydžio išmokas (2020 m. rugpjūtį)“ ir „Smulkiesiems ūkininkams, kurių žemės ūkio valdos ar ūkio ekonominis dydis mažesnis nei 4 EDV, priklausomai nuo to, ar dirba pagal darbo sutartį, mokėti vienkartinę 200 Eur išmoką arba periodinę išmoką“ įgyvendinti 183 mln. Eur pajamos iš valstybės biudžeto ir sąnaudos.

⁵⁵ Valstybinio socialinio draudimo įstatymo 35 str. 1 d. nustatyta, kad, biudžetiniams metams pasibaigus, teisės aktų nustatyta tvarka apskaičiuota lėšų suma pervedama į privalomai kiekvienais metais sudaromą socialinio

3.2. Socialinio draudimo sistema dar neišgryninta

22. Esame konstatavę⁵⁶, kad teisės aktuose neišgryninta valstybinio socialinio draudimo sąvoka, nėra bendrų valstybinio socialinio draudimo principų, kurie jį išskirtų visoje socialinės apsaugos sistemoje, o esamas reglamentavimas leidžia VSDF lėšomis mokėti socialinės paramos požymių turinčias išmokas⁵⁷, jei tokių išmokų atvejai yra nustatyti įstatymuose. Socialinės politikos srityje valstybė teisės aktais prisiima socialinio draudimo įmokas viršijančius įsipareigojimus dėl išmokų, bet neužtikrina jų papildomo finansavimo valstybės biudžeto lėšomis. Problemai spręsti Socialinės apsaugos ir darbo ministerijai 2017 m. teikta rekomendacija⁵⁸, kurios įgyvendinimo dar laukiama.
23. Ministerija ėmėsi priemonių šiai rekomendacijai įgyvendinti: nuo 2019-01-01 iš fondo biudžeto nefinansuojamos aktyvios darbo rinkos politikos priemonės; siekiant sustiprinti socialinio draudimo įmokų ir išmokų ryšį, nustatytos socialinio draudimo įmokų „lubos“; netekusiu galios pripažintas Valstybinio socialinio aprūpinimo sistemos pagrindų įstatymas, kurio nuostatos neaktualios ir praktikoje netaikytos. Nuo 2019 m., įgyvendinant mokesčių ir pensijų reformą ir siekiant, kad iš VSDF lėšų nebūtų mokamos įmokomis nepagrįstos pensinės išmokos, bendroji socialinio draudimo pensijos dalis finansuojama iš valstybės biudžeto lėšų. 2019 m. ministerijos sudaryta darbo grupė⁵⁹ sistemiškai įvertino valstybinio socialinio draudimo išmokų mokėjimo principus⁶⁰ ir 2020 m. rudenį planavo inicijuoti Nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų socialinio draudimo ir Ligos ir motinystės socialinio draudimo⁶¹ įstatymų⁶² keitimus, tačiau dėl COVID-19 pandemijos šių teisės aktų projektų rengimas perkeltas į 2021 m. 2020 m. pabaigoje

draudimo rezervinį fondą: 606 024,4 tūkst. Eur pagal 2018 ir 2019 m. rezultatus ir 175 768,2 tūkst. Eur pagal 2020 m. rezultatus sukauptas rezervas.

⁵⁶ Valstybinio audito ataskaita „Valstybinio socialinio draudimo fondo 2016 m. ataskaitų rinkinio teisingumas bei lėšų ir turto valdymo, naudojimo ir disponavimo jais teisėtumas“, 2017-09-29 Nr. FA-2017-P-10-11-5-1.

⁵⁷ Pvz.: našlių pensijos, vaiko priežiūros išmoka antraisiais vaiko auginimo metais nepriklausomai nuo šios išmokos gavėjo gaunamų pajamų, motinystės išmoka atleistoms iš darbo, vienodo dydžio vienkartinė išmoka apdraustajam mirus.

⁵⁸ Rekomendacija: „Siekiant sukurti valstybinį socialinį draudimą ir socialinę paramą (iš valstybės biudžeto) jungiančią socialinės apsaugos sistemą, atlikti teisinio reguliavimo stebėseną, vertinant Valstybinio socialinio aprūpinimo sistemos pagrindų įstatymo aktualumą ir jo reikalingumą. Atsižvelgiant į vertinimo rezultatus, inicijuoti reikiamus teisinio reglamentavimo pokyčius, kad būtų apibrėžta socialinės apsaugos sistema, socialiniam draudimui ir (ar) atskiroms jo rūšims būdingi principai“ (planuota įgyvendinti iki 2018-12-31).

⁵⁹ Socialinės apsaugos ir darbo ministro 2019-10-25 įsakymas Nr. A1-657.

⁶⁰ Darbo grupė identifiko išmokas, kuriose galimai yra nedraudiminių elementų, tai: nelaimingų atsitikimų, įvykusių pakeliui į darbą (tarnybą) / iš darbo (tarnybos), išmoka; vienkartinė draudimo išmoka, apdraustajam mirus dėl draudžiamojo įvykio; dalinio darbo išmoka; senatvės pensijos išmoka, kai gavėjo mirties atveju pensija mokama palaidojusiems asmenims už einamąjį ir būsimąjį mėnesį; kompensacija už ypatingas darbo sąlygas; bazinė našlių pensija; minimali motinystės, tėvystės, vaiko priežiūros ir ligos išmoka; vaiko priežiūros išmoka antraisiais vaiko priežiūros metais, kai asmuo gauna darbo užmokestį; ligos išmoka studentams, senatvės pensijos gavėjams ir karantino atveju.

⁶¹ 2020-12-23 priimtu Ligos ir motinystės socialinio draudimo įstatymo Nr. IX-110 2, 4, 5, 111, 14, 18, 21 ir 24 str. pakeitimo įstatymu papildyti ligos ir motinystės socialinio draudimo tikslai ir nustatyta, kad iš ligos socialinio draudimo ir motinystės socialinio draudimo lėšų ne tik kompensuojamos šių rūšių draudimu apdraustiems asmenims prarastos ar negautos pajamos arba jų dalis, tačiau ir šio įstatymo nustatytais atvejais mokamos nustatyto dydžio ligos, profesinės rehabilitacijos, motinystės, tėvystės ir vaiko priežiūros išmokos. Taip įteisinti atvejai, kai išmokos mokamos nekompensuojant prarastų pajamų (pvz., antraisiais vaiko auginimo metais, grįžus į darbą ir turint darbinės veiklos pajamų, vaiko priežiūros išmoka mokama neatsižvelgiant į gaunamas darbinės veiklos pajamas, t. y. darbinės veiklos pajamos neprarandamos).

⁶² Kadangi būtent šie teisės aktai turi daugiausia paramos sistemai būdingų elementų.

priimtais Ligos ir motinystės socialinio draudimo įstatymo pakeitimais⁶³ įteisinti atvejai, kai išmokos mokamos nekompensuojant prarastų pajamų⁶⁴.

Auditų metu keltos problemos išlieka aktualios – socialinės politikos srityje valstybė teisės aktais prisiima socialinio draudimo įmokas viršijančius įsipareigojimus dėl išmokų, bet neužtikrina jų papildomo finansavimo valstybės biudžeto lėšomis. Ministerija keisdama Valstybinio socialinio draudimo įstatymą numato⁶⁵ siūlyti tikslinti šio draudimo sąvoką, apibrėžti principus, kuriais remiantis būtų nustatyti išmokų finansavimo šaltiniai, (VSDF biudžetas ir/ar valstybės biudžetas), kartu teikiant atskirų šio draudimo išmokas reglamentuojančių įstatymų⁶⁶ pakeitimus.

3.3. Dalis fondo įmokų ir išmokų išlieka nesubalansuotos

24. Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto sandaros įstatymas nustato⁶⁷, kad, siekiant ilgalaikės, visapusės gyventojų socialinės gerovės, svarbu užtikrinti, kad sudarant ir vykdant fondo biudžetą būtų numatyti pakankami ištekliai Valstybinio socialinio draudimo įstatyme numatytų rūšių valstybiniam socialiniam draudimui vykdyti ir kad šie ištekliai būtų naudojami pagal paskirtį teisės aktų nustatyta tvarka. Kasmet, rengiant VSDF biudžetą, nėra suplanuojami tokie valstybinio socialinio draudimo įmokų rūšių tarifų dydžiai, kurie užtikrintų pakankamą finansavimą visų rūšių socialiniam draudimui vykdyti, todėl, problemai spręsti Socialinės apsaugos ir darbo ministerijai 2017 m. buvo teikta rekomendacija⁶⁸, kurios įgyvendinimo dar laukiama.
25. 2020 m. neigiamu išliko motinystės socialinio draudimo, tapo neigiamu ligos ir nedarbo, o teigiamu – nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų socialinio draudimo pajamų ir išlaidų santykis. Pagal 2021 m. VSDF biudžeto planą ir 2022 ir 2023 m. prognostinius skaičiavimus 2021 m. planuojamas 53,9 mln. Eur lėšų trūkumas motinystės ir nedarbo socialinio draudimo rūšių išmokoms⁶⁹, motinystės socialinio draudimo pajamų ir išlaidų balansas ir 2022–2023 m. išlieka neigiamas (4 pav.). Nesubalansavus pajamų ir išmokų pagal draudimų rūšis, trūksta lėšų ir yra naudojamos toms draudimo rūšių sumokėtos įmokos, kurių pajamos didesnės nei išlaidos (pvz., pensijų draudimo, ligos socialinio draudimo).

⁶³ 2020-12-23 priimtu Ligos ir motinystės socialinio draudimo įstatymo Nr. IX-110 2, 4, 5, 111, 14, 18, 21 ir 24 str. pakeitimo įstatymu Nr. XIV-125 papildyti ligos ir motinystės socialinio draudimo tikslai ir nustatyta, kad iš ligos socialinio draudimo ir motinystės socialinio draudimo lėšų ne tik kompensuojamos šių rūšių draudimu apdraustiems asmenims prarastos ar negautos pajamos arba jų dalis, tačiau ir šio įstatymo nustatytais atvejais mokamos nustatyto dydžio ligos, profesinės reabilitacijos, motinystės, tėvystės ir vaiko priežiūros išmokos.

⁶⁴ Pvz.: antraisiais vaiko auginimo metais, grįžus į darbą ir turint darbinės veiklos pajamų, vaiko priežiūros išmoka mokama neatsižvelgiant į gaunamas darbinės veiklos pajamas, t. y. darbinės veiklos pajamos neprarandamos.

⁶⁵ Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos raštai: 2021-07-16 Nr. (923.4E-55)SD-3495 ir 2021-09-24 Nr. (23.4E-55)SD-4476.

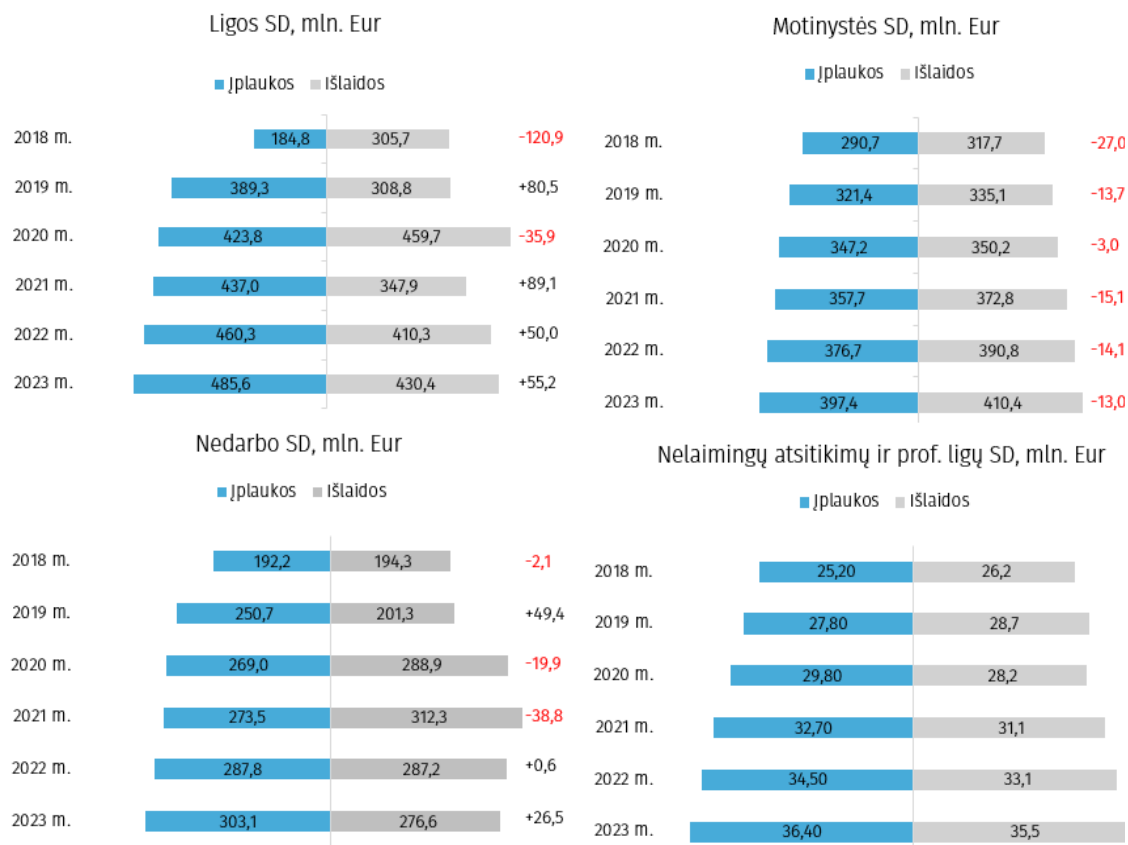
⁶⁶ Pvz.: Ligos ir motinystės socialinio draudimo, Nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų socialinio draudimo ir Nedarbo socialinio draudimo įstatymo.

⁶⁷ Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto sandaros įstatymas, 1 str. 2 d.

⁶⁸ Rekomendacija: „Rengiant ateinančių metų Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto rodiklių įstatymo projektą, suplanuoti tokius valstybinio socialinio draudimo įmokų rūšių tarifų dydžius, kurie užtikrintų pakankamą finansavimą visų rūšių socialiniam draudimui vykdyti arba svarstyti valstybės biudžeto lėšomis dengti socialinio draudimo įmokomis nepadengiamą socialinių garantijų kaip valstybės vykdomos demografinės padėties gerinimo ar kitokios socialinės politikos dalį“ (planuotas įgyvendinimo terminas – 2018-06-30). Valstybinio audito ataskaita „Valstybinio socialinio draudimo fondo 2016 m. ataskaitų rinkinio teisingumas bei lėšų ir turto valdymo, naudojimo ir disponavimo jais teisėtumas“, 2017-09-29 Nr. FA-2017-P-10-11-5-1.

⁶⁹ VSDF valdyba el. paštu 2021-08-19 pateikė paaiškinimą, kad prognozuojamą motinystės ir nedarbo socialinio draudimo rūšių įplaukų ir išlaidų neigiamą balansą lėmė didėjančios išlaidos dėl priimamų įstatymų pataisų ir nedidinami įmokų tarifai toms draudimo rūšims.

4 pav. 2018–2023 metų socialinio draudimo rūšių įmokų ir išmokų balansas

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal VSDF 2018, 2019 ir 2020 m. BVAR, 2021 m. VSDF rodiklių įstatymo ir jo aiškinamojo rašto duomenis

26. Socialinio draudimo įmokų ir išmokų subalansavimo sprendimams aktualūs ir VSDF valdybos veiksmai įgyvendinant jai teiktą rekomendaciją, susijusią su apskaitos tvarkymo tobulinimu siekiant turėti duomenis⁷⁰ apie sukauptą rezultatą pagal atskiras socialinio draudimo rūšis (plačiau ataskaitos 2 dalyje). Šie duomenys svarbūs priimant sprendimus dėl mokesčių sistemos tobulinimo, planuojant biudžetą, Valstybinio socialinio draudimo rezervinio fondo dydį, tvirtinant įmokų dydžius, priimant sprendimus dėl išmokų indeksavimo ir kt. ekonominius sprendimus. Socialinės apsaugos ir darbo ministerija informavo⁷¹, kad Finansų ministerijoje veikiančiai Mokestinių lengvatų peržiūros darbo grupei apsvačius ir priėmus sprendimus dėl savarankiškai dirbančių asmenų apmokestinimo bei kitų socialinio draudimo lengvatų, bus sprendžiamas klausimas ir dėl atskirų socialinio draudimo rūšių subalansavimo. Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto 2022 metų rodiklių įstatymo projekte ministerija numato⁷² siekti subalansuoti motinystės ir ligos socialinio draudimo pajamas ir išlaidas keičiant šių draudimo rūšių įmokų tarifus⁷³.

⁷⁰ Planuota nuo 2023 m. VSDF valdyba 2021-08-30 el. paštu informavo, kad Viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymo pakeitimų įgyvendinimo terminus planuojama atidėti 1 metams, todėl centralizuotos apskaitos modelio parengimo darbai perkeltami į 2022 m., VSDF apskaita centralizuotai būtų pradėta tvarkyti ne nuo 2023-01-01, o nuo 2024-01-01.

⁷¹ Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos 2021-07-16 raštas Nr. (923.4E-55)SD-3495.

⁷² Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos 2021-09-24 raštas Nr. (23.4E-55)SD-4476.

⁷³ Motinystės socialinio draudimo įmokų tarifą bus siūloma padidinti 0,1 proc., kad jis siektų 1,81 proc., o ligos socialinio draudimo rūšies įmokų tarifą atitinkamai sumažinti 0,1 iki 1,99 proc.

3.4. Vaikų išlaikymo išmokų nemokančių asmenų skolų administravimas tobulintinas

27. Vaikų išlaikymo išmokos mokamos iš valstybės biudžeto, pervedant nustatyto dydžio⁷⁴ išmokas už vaikus, kurie negauna viso arba dalies išlaikymo, priteisto vienam iš tėvų arba abiem tėvams. Taip valstybė įgyja teisę atgauti išmokėtas išmokas regresu (atgręžtinio reikalavimo) teise iš šio išlaikymo nemokėjusių asmenų. 2008 m. įsteigtą Vaikų išlaikymo fondą administruoja Vaikų išlaikymo fondo administracija prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos, nuo 2018-01-01, įsigaliojus naujai fondo įstatymo⁷⁵ redakcijai, administravimas perduotas VSDF valdybai⁷⁶, taip tikintis⁷⁷ padidinti skolų išieškojimo iš skolininkų⁷⁸ ir pareiškėjų⁷⁹ efektyvumą. Išmokoms mokėti iš valstybės biudžeto kasmet skiriama apie 16 mln. Eur⁸⁰, šias lėšas VSDF valdybai perveda Socialinės apsaugos ir darbo ministerija.
28. Skolingų asmenų skaičius ir jų skolos valstybei yra reikšmingi ir pastaruosius metus didėjo: nuo 2018 iki 2020 m. pabaigos skola išaugo 28,3 mln. Eur (arba 20 proc.) ir sudarė 173 mln. Eur. Jei visi skolingi asmenys (per 37 tūkst. asmenų) grąžintų valstybės jų vaikams mokėtas sumas, o išmokų apimtys išliktų pastarųjų metų lygio, šių lėšų pakaktų mokėti išmokas 10 metų.
29. 2018–2020 m. iš skolininkų atgauta 10,7 mln. Eur⁸¹, 40–55 proc. jų sumokėjo patys skolininkai, o likusios sumos išieškotos per antstolių kontorą ar davus nurodymą atitinkamoms institucijoms nurašyti skolas iš skolingų asmenų atsiskaitomųjų sąskaitų, išskaičiuoti iš darbo užmokesčio ar kitų gaunamų pajamų⁸². Iš neteisėtai gavusių išmokas pareiškėjų per tą patį laikotarpį atgauta 1,1 mln. Eur. Siekiant užtikrinti, kad priverstinio išieškojimo veiksmai nebūtų dubliuojami, audito metu VSDF valdybai pasiūlėme⁸³ tobulinti vykdomųjų dokumentų pateikimo formą⁸⁴, numatant papildomos informacijos apie jau atliktus išieškojimo veiksmus⁸⁵ antstoliams pateikimą. Siekdama užtikrinti, kad pareiškėjai dėl vaikų išlaikymo išmokų mokėjimo kreiptųsi tik tais atvejais, kai vaikai

⁷⁴ Nuo 2018 m. už kiekvieną vaiką mokama iki 1,8 bazinio soc. išmokos dydžio suma (2020 m. ji sudarė 70,20 Eur, 2021 m. – 72 Eur).

⁷⁵ Vaikų išlaikymo fondo įstatymo Nr. X-987 pakeitimo įstatymas.

⁷⁶ Nuo 2018-01-01 Vaikų išlaikymo fondo administratoriaus funkcijas vykdė VSDF valdybos Mažeikių skyrius, nuo 2021-07-01 – Klaipėdos skyrius.

⁷⁷ Vaikų išlaikymo fondo įstatymo Nr. X-987 pakeitimo įstatymo, Piniginės socialinės paramos nepasiturintiems gyventojams įstatymo Nr. IX-1675 8, 17 ir 25 str. pakeitimo įstatymo ir Socialinių paslaugų įstatymo Nr. X-493 30 str. pakeitimo įstatymo projektų aiškinamasis raštas, prieiga per internetą: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/29f183e157f411e78869ae36ddd5784f?jfwid=f4> (žiūrėta 2021-05-24).

⁷⁸ Skolininkas – asmuo, kuris teismo sprendimu arba pagal teismo patvirtintą vaiko išlaikymo sutartį privalo mokėti vaiko išlaikymo lėšas, bet nevykdo teismo sprendimo arba nemoka visos teismo priteistos sumos (Vaikų išlaikymo išmokų įstatymas, 2 str. 3 d.).

⁷⁹ Pareiškėjas – vienas iš tėvų, su kuriuo teismo sprendimu arba tėvų susitarimu nustatyta vaiko gyvenamoji vieta, arba globėjas (rūpintojas), kuris kreipiasi į išmokų administratorių dėl išmokų mokėjimo (Vaikų išlaikymo išmokų įstatymas, 2 str. 2 d.). Tais atvejais, kai pareiškėjas išmokas gauna neteisėtai, t. y. gaudamas lėšas iš valstybės gauna lėšas ir iš asmens, už kurį valstybė moka išmokas, bet apie tai neinformuoja fondo, susidaro permoka, kurią fondas turi teisę išieškoti iš pareiškėjo tokia pačia tvarka, kaip ir iš skolininko.

⁸⁰ 2018 m. išmokėta 15,4 mln. Eur, 2019 – 16 mln. Eur, 2020 – 16,6 mln. Eur.

⁸¹ 2018 m. – 2,0 mln. Eur, 2019 m. – 4,8 mln. Eur, 2020 m. – 3,9 mln. Eur.

⁸² 2018 m. viduryje vaikų išlaikymo skoloms išieškoti pradėti taikyti tie patys priverstiniai skolų išieškojimo būdai, kurie buvo taikomi socialinio draudimo įmokų nemokantiems asmenims.

⁸³ Valstybės kontrolės 2021-06-29 raštas Nr. SD-(6-9.1.1-E-6079)-633 „Dėl valstybinio audito rezultatų (dėl vaikų išlaikymo išmokų skolų administravimo)“.

⁸⁴ Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos direktoriaus 2009-01-21 įsakymu Nr. V-32 patvirtintos Priverstinio poveikio priemonių taikymo taisyklės.

⁸⁵ Pvz. duomenų paiešką atitinkamuose registruose, nurodymų teikimą kredito institucijoms ar kt.

negauna viso arba dalies išlaikymo, priteisto vienam iš tėvų arba abiem tėvams išlaikymo lėšų, VSDF valdyba pateikė siūlymus Socialinės apsaugos ir darbo ministerijai⁸⁶ pakeisti teisės aktus ir įtvirtinti reikalavimą kreipiantis dėl vaikų išlaikymo išmokų mokėjimo nurodyti antstolį, vykdančią išlaikymo lėšų išieškojimo iš skolininko veiksmus.

30. Tais atvejais, kai vaikų išlaikymo išmokų skolų išieškoti neįmanoma, jos gali būti nurašomos Valstybinio socialinio draudimo įstatyme nurodytais pagrindais⁸⁷. Nustatėme, kad dažniausiai beviltiškoms pripažįstamos tik dėl skolininko mirties negalimos išieškoti sumos, o kiti kriterijai (pvz.: senaties terminas, skolos mažareikšmiškumas, fizinio asmens ekonominė (socialinė) sunki padėtis) nevertinami arba tai daroma labai maža apimtimi⁸⁸. Siekiant padidinti skolų išieškojimo efektyvumą VSDF valdybai rekomendavome⁸⁹ įvertinti gautinų sumų iš skolininkų ir pareiškėjų beviltiškumą pagal teisės aktuose nustatytus kriterijus ir atlikti reikalingus buhalterinius įrašus apskaitoje. Šią rekomendaciją VSDF valdyba numatė⁹⁰ įgyvendinti iki 2022-12-31.

3.5. Toliau auga draudėjų įsipareigojimai fondui dėl nepervestų papildomų pensijų kaupiamųjų įmokų

31. Atliekant 2019 m. VSDF finansinį (teisėtumo) auditą⁹¹ buvo nustatyta, kad didėja fondui tenkanti rizika dėl negautų papildomų pensijų kaupiamųjų įmokų⁹², o jos įskaitomos pirmiau nei kitos socialinio draudimo įmokos, nors toks įskaitymo eiliškumas teisės aktuose nebuvo nustatytas. Nenustatytas ir lėšų šaltinis susidariusiam skirtumui tarp apskaičiuotų, bet draudėjų dar neapmokėtų, pensijų įmokų padengti – pervedimams į pensijų kaupimo bendroves buvo naudojamos socialinio draudimo išmokoms skirtos lėšos, nors tokia galimybė teisės aktuose nenumatyta.
32. Draudėjų įsipareigojimų fondui apimtys ir toliau auga: draudėjų nepervestos sumos VSDF valdybai 2020-12-31 duomenimis sudarė 2 228,5 tūkst. Eur (0,7 proc. draudėjų per metus sumokėtos įmokų sumos⁹³) ir buvo beveik 5 kartus didesnės, palyginti su 2019 m.⁹⁴ Šių sumų didėjimui įtakos turėjo tai, kad dėl neigiamo COVID-19 poveikio draudėjai turėjo

⁸⁶ VSDF valdyba 2021-08-30 el. paštu informavo, kad pasiūlymai Socialinės apsaugos ir darbo ministerijai pateikti 2020-07-16 dėl Vaikų išlaikymo išmokų įstatymo Nr. X-987 2, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 14, 15, 16 str. pakeitimo įstatymo projekto ir teisingumo ministro 2007-09-26 įsakymo Nr. 1R-371 „Dėl pažymos apie priteistų lėšų vaikui išlaikyti mokėjimą formos patvirtinimo“ pakeitimo inicijavimo.

⁸⁷ Valstybinio socialinio draudimo įstatymas, 32 str. 2 d. 9 p., 19 str. 7 d.

⁸⁸ VSDF valdybos audito metu pateiktais duomenimis, per 2019–2020 m. nurašytos 3,8 tūkst. asmenų skolos, didžioji jų dalis (8,9 iš 10 mln. Eur) nurašyta 2019 m. įvertinus, kad fiziniai asmenys yra mirę. VSDF valdyba 2020 m. IV ketv. inicijavo sprendimų priėmimą dėl trijų 2008–2017 m., 2010–2014 m., 2008–2011 m. susidariusių skolų (14,5 tūkst. Eur iš 67,2 tūkst. Eur nurašytų pareiškėjų skolų) pripažinimo beviltiškoms dėl senaties termino.

⁸⁹ Valstybės kontrolės 2021-06-01 raštas Nr. SD-(6-9.1.1-E-6079)-499 „Dėl Vaikų išlaikymo išmokų administravimo valstybinio audito rezultatų“.

⁹⁰ Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos 2021-06-22 raštas Nr. (178E) I-4206.

⁹¹ Valstybinio audito ataskaita „Valstybinio socialinio draudimo fondo 2019 metų konsoliduotųjų finansinių ir biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinių teisingumo bei lėšų ir turto valdymo, naudojimo ir disponavimo jais teisėtumo vertinimas“, 2020-10-01 Nr. FAE-8.

⁹² Remiantis Pensijų kaupimo įstatymo 12 str., kiekvieno pensijų fondo dalyvio apskaičiuotos pensijų įmokos kartu su kitomis valstybinio socialinio draudimo įmokomis pervedamos VSDF valdybai, o ši jas pveda fondus valdančioms pensijų kaupimo bendrovėms. Savarankiškai dirbančių asmenų pensijų įmokos pervedamos po to, kai šie asmenys jas faktiškai sumoka, o kitų asmenų įmokos pervedamos per 30 dienų po to, kai draudėjas pateikia informaciją apie kiekvieno fondo dalyvio apskaičiuotas įmokas, neatsižvelgiant į jų apmokėjimą.

⁹³ Iš viso 2020 m. gauta 297 040,6 tūkst. Eur pensijų kaupimo dalyvių mokamų pensijų įmokų.

⁹⁴ 2019-12-31 draudėjai Fondo valdybai turėjo pervesti 457,8 tūkst. Eur.

teisę iki 5 metų atidėti įmokų mokėjimą, tam tikrą laikotarpį nebuvo taikytos ir priverstinio poveikio priemonės išieškant draudėjų laiku nesumokėtas sumas.

33. Socialinės apsaugos ir darbo ministerija jai teiktą rekomendaciją⁹⁵ įgyvendino iš dalies: priimtuose teisės aktuose⁹⁶ įteisinta taikyta praktika, kad pirmiausia įskaitomos pensijų fondo dalyvio lėšomis mokamų kaupiamųjų pensijų sumos, tada – socialinio draudimo įmokos ir kitos VSDF įstaigų administruojamos sumos. Dar nėra reglamentuotas įmokų pervedimo šaltinis tais atvejais, kai draudėjai laiku nesumoka įmokų. Ministerija planuoja⁹⁷ siūlyti Valstybinio socialinio draudimo įstatyme įteisinti finansavimą iš valstybės biudžeto tais atvejais, kai įmokų skolos yra nurašytos, t. y. kai nebėra galimybės atgauti priskaičiuotų, bet nesumokėtų papildomų pensijų kaupiamųjų įmokų.

3.6. Fondo administravimo įstaigoms pavesta neįgalumo, laikinojo nedarbingumo ar darbingumo nustatymo pagrįstumo ir teisėtumo priežiūros funkcija nevykdyta ir 2020 metais

34. VSDF valdybai nuo 2019 m. pavesta organizuoti ir vykdyti neįgalumo lygio, laikinojo nedarbingumo ar darbingumo lygio, jo priežasties, atsiradimo laiko ar termino nustatymo pagrįstumo ir teisėtumo tikrinimus⁹⁸. 2020 m. nustatyta, kad VSDF administravimo įstaigos 2019 m. šios funkcijos vykdyti nepradėjo, nes tam nebuvo tinkamai pasiruošta⁹⁹. Ji nevykdyta ir 2020 metais.
35. Nuo 2020-07-01 įsigaliojo Valstybinio socialinio draudimo įstatymo 34¹ str. pakeitimai, leidžiantys VSDF administravimo įstaigoms paslaugų teikimo sutartis su asmens sveikatos priežiūros įstaigomis sudaryti netaikant Viešųjų pirkimų įstatymo nuostatų. Apmokėjimo už šių įstaigų suteiktas paslaugas ir kitos sąlygos buvo nustatytos socialinės apsaugos ir darbo ministro įsakymu¹⁰⁰ patvirtintame apraše. Fondo valdyba 2020 m. pabaigoje kreipėsi į gydymo įstaigas¹⁰¹ teikdama pasiūlymus sudaryti sutartis. Dėl per žemų paslaugų įkainių įstaigos atsisakė sudaryti sutartis arba pateikė siūlymus pakeisti įkainių kainodarą. Fondo valdyba kreipėsi į Socialinės apsaugos ir darbo ministeriją dėl paslaugų įkainių kainodaros keitimo.

⁹⁵ Atsižvelgiant į Pensijų kaupimo įstatymo nuostatą, kad Fondo valdyba įmokas papildomai pensijai kaupti pensijų kaupimo bendrovėms pveda remdamasi informacija apie draudėjų apskaičiuotas, tačiau dar negautas, sumas, rekomenduojame teisės aktuose numatyti tokių pervedimų šaltinį ir nustatyti šių įmokų įskaitymo eiliškumą socialinio draudimo įmokų atžvilgiu. Rekomendacijos įgyvendinimo terminas – 2021-12-31.

⁹⁶ 2020-12-23 priimtas Valstybinio socialinio draudimo įstatymo 12 str. 9 d. pakeitimas ir Vyriausybės 2021-05-19 nutarimu Nr. 357 pakeistos Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto sudarymo ir vykdymo taisyklės (papildymas 57² p.).

⁹⁷ Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos raštai: 2021-07-16 Nr. (923.4E-55)SD-3495 ir 2021-09-24 Nr. (23.4E-55)SD-4476.

⁹⁸ Valstybinio socialinio draudimo įstatymas, 32 str. 1 d. 15 p.

⁹⁹ Fondo administravimo įstaigos šiai funkcijai vykdyti neturi reikiamų kompetencijų, todėl reikiamas paslaugas pagal pasirašytas sutartis gali įsigyti iš asmens sveikatos priežiūros įstaigų, teikiančių antrinio ir tretinio lygio specializuotas asmens sveikatos priežiūros paslaugas. Iki 2020-07-01 galiojantis reglamentavimas numatė, kad sutartys su gydymo įstaigomis turi būti sudaromos Viešųjų pirkimų įstatymo nustatyta tvarka.

¹⁰⁰ 2019-08-01 įsakymas Nr. A1-441 (2020-08-17 įsakymo Nr. A1-744 redakcija).

¹⁰¹ Aprašas numato, kad VSDF administravimo įstaiga sutartis gali pasirašyti su universitetinėmis ir respublikinėmis ligoninėmis, teikiančiomis antrinio ir tretinio lygio specializuotas asmens sveikatos priežiūros paslaugas. Asmuo, dalyvaujantis papildomame sveikatos tyrime, turi teisę rinktis iš pateikto sveikatos priežiūros įstaigų sąrašo (su kuriomis sudaryta sutartis) vieną sveikatos priežiūros įstaigą, kuri tą tyrimą atliktų, o asmeniui įstaigos nepasirinkus – tokią įstaigą turi teisę parinkti VSDF administravimo įstaiga. Siekiant objektyvumo, teisingumo, protingumo, racionalumo ir nešališkumo, sveikatos priežiūros įstaiga papildomam asmens sveikatos tyrimui atlikti parenkama kiekvienu atveju individualiai, įvertinus informaciją apie asmens sveikatos priežiūros įstaigas (gydytojus), kuriose asmuo yra (buvo) gydomas ar konsultuojamas.

36. Atsižvelgiant į Sveikatos apsaugos ministerijos pateiktus pasiūlymus, Socialinės apsaugos ir darbo ministerija 2021 m. tikslino¹⁰² aprašo nuostatas (pakeitimai įsigaliojo 2021-08-01) ir jame nustatė, kad atliekant papildomą asmens sveikatos tyrimą už suteiktas asmens sveikatos priežiūros paslaugas, būtų apmokama pagal sveikatos apsaugos ministro nustatytą tvarką¹⁰³, ir už suteiktas kitas (mokamas) paslaugas, nepriskiriamas sveikatos priežiūros ir farmacinėms paslaugoms, tačiau reikalingas jų teikimui užtikrinti, būtų apmokama pagal sveikatos priežiūros įstaigos vadovo patvirtintas¹⁰⁴ kainas. Atsižvelgiant į aprašo pakeitimus buvo patikslintas sutarties projektas bei pakartotinai išsiųsti kvietimai gydymo įstaigoms sudaryti sutartis.
37. 2020 m. valstybinio audito metu¹⁰⁵ esame nustatė, kad reglamentavimas ir praktika mokamų sveikatos priežiūros paslaugų srityje skiriasi – gydymo įstaigos pasitvirtina ir teikia kitas mokamas medicininės paslaugas ir kitomis kainomis, nei ministerijos nustatytosios. Atsižvelgiant į tai Sveikatos apsaugos ministerijai teikta rekomendacija, kuriai įgyvendinti numatyta (2021 m. IV ketv.) parengti teisės aktų projektus, kuriuose būtų aiškiai įvardytas mokamų asmens sveikatos priežiūros paslaugų objektas ir patikslintas šių paslaugų kainų nustatymo reglamentavimas.

3.7. Optimizuojama fondo valdymo struktūra

38. Siekiant optimizuoti fondo veiklą ir supaprastinti jo valdymo struktūrą, Socialinės apsaugos ir darbo ministerijai rekomendavome¹⁰⁶ į vieną juridinį asmenį sujungti 13 veikiančių fondo administravimo įstaigų. Rekomendacija įgyvendinta iš dalies: 2020-07-01 reorganizuoti (jungimo būdu) Užsienio išmokų tarnyba, Karinių ir joms prilygintų struktūrų skyrius, nuo 2021-07-01 – Alytaus, Marijampolės, Šiaulių, Utenos, Šilalės ir Mažeikių skyriai. Taigi, vietoj 13-os skyrių veiklą tęsia VSDF valdyba ir keturi (Kauno, Panevėžio, Klaipėdos, Vilniaus) skyriai. 2022 m. numatyta atlikti fondo valdybos ir teritorinių skyrių reorganizavimo į vieną juridinį asmenį kaštų ir naudos analizę ir priimti sprendimą dėl tolimesnių optimizavimo veiksmų.

Valstybės kontrolierius

Mindaugas Macijauskas

¹⁰² Socialinės apsaugos ir darbo ministro 2021-07-12 įsakymas Nr. A1-509, 1.1 p.

¹⁰³ Sveikatos apsaugos ministro įsakymai: 1996-03-26 Nr. 178 „Dėl Asmens sveikatos priežiūros paslaugų, teikiamų asmens sveikatos priežiūros įstaigose, kainyno Nr. 11-96-2 patvirtinimo“; 1999-07-30 Nr. 357 „Dėl Mokamų asmens sveikatos priežiūros paslaugų sąrašo, kainų nustatymo ir jų indeksavimo tvarkos bei šių paslaugų teikimo ir apmokėjimo tvarkos“.

¹⁰⁴ Vadovaujantis Sveikatos sistemos įstatymo 11 str. 1 d. 4 p., patvirtintas kitų (mokamų) paslaugų, nepriskiriamų sveikatos priežiūros ir farmacinėms paslaugoms, tačiau reikalingų jų teikimui užtikrinti, kainas.

¹⁰⁵ Valstybinio audito ataskaita „Privalomojo sveikatos draudimo fondo 2019 metų konsoliduotųjų finansinių ir biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinių teisingumo bei lėšų ir turto valdymo, naudojimo ir disponavimo jais teisėtumo vertinimas“, 2020-10-01 Nr. FAE-5.

¹⁰⁶ Valstybinio audito ataskaita „Valstybinio socialinio draudimo fondo 2017 m. konsoliduotųjų finansinių ir biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinių teisingumo bei lėšų ir turto valdymo, naudojimo ir disponavimo jais teisėtumo vertinimas“, 2018-10-01 Nr. FA-2018-P-6-4-8-1. Planuotas rekomendacijos įgyvendinimo terminas – 2019-12-31.

PRIEDAI

Valstybinio audito ataskaitos
„Valstybinio socialinio draudimo fondo 2020 metų konsoliduotųjų finansinių ir biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinių teisingumo bei lėšų ir turto valdymo, naudojimo ir disponavimo jais teisėtumo vertinimas“
1 priedas

Audito apimtis ir metodai

Audito tikslas:

- įvertinti Valstybinio socialinio draudimo fondo 2020 metų (konsoliduotųjų) finansinių ir biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinių duomenis ir pareikšti nepriklausomą nuomonę;
- įvertinti Valstybinio socialinio draudimo fondo lėšų ir turto valdymo, naudojimo ir disponavimo jais 2020 metais teisėtumą pasirinktose srityse.

Audituotos 2020 metų (konsoliduotosios) finansinės ataskaitos:

- Valstybinio socialinio draudimo fondo konsoliduotosios finansinės būklės, veiklos rezultatų, pinigų srautų ir grynojo turto pokyčių ataskaitos bei konsoliduotųjų finansinių ataskaitų aiškinamasis raštas, parengti pagal 2020-12-31 duomenis.

Audituotos 2020 metų biudžeto vykdymo ataskaitos:

- Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinys: konsoliduotosios fondo biudžeto pajamų ir išlaidų, piniginių įplaukų ir išlaidų 2020-12-31 ataskaitos, biudžeto vykdymo ataskaitų aiškinamasis raštas.

Veikusios pavaldžios, kontroliuojamos ir (ar) konsoliduojamos įstaigos:

- Fondo valdyba ir jos 10 kontroliuojamų subjektų. Fondą administruoja VSDF valdyba prie SADM, fondo valdybos 10 teritorinių skyrių. Finansinėse ir biudžeto vykdymo ataskaitose konsoliduojami 22 subjektai: Fondo valdybai pavaldžių įstaigų administruojamų 11 išteklių fondų ir 11 fondų administravimo įstaigų.

Audito apimtis nebuvo ribojama.

Auditas atliktas:

- pagal Valstybinio audito reikalavimus¹⁰⁷, tarptautinius audito standartus (TAS)¹⁰⁸ ir tarptautinius aukščiausiąjį audito institucijų standartus¹⁰⁹;

¹⁰⁷ Valstybės kontrolieriaus 2002-02-21 įsakymas Nr. V-26 „Dėl Valstybinio audito reikalavimų patvirtinimo“ (galiojo iki 2021-06-30).

¹⁰⁸ Tarptautinės buhalterijų federacijos Tarptautinių audito ir užtikrinimo standartų valdybos išleisti tarptautiniai audito standartai (Lietuvos auditorių rūmų (iki 2017-02-28) ir Audito, apskaitos, turto vertinimo ir nemokumo valdymo tarnybos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos (nuo 2017-03-01) išversti į lietuvių kalbą, prieiga per internetą: <https://avnt.lrv.lt/lt/teisine-informacija/teises-aktai/auditas> (žiūrėta 2021-08-28).

¹⁰⁹ 2000–2899-ieji TAAIS „Finansinio audito standartai“, 4000-asis TAAIS „Atitikties audito standartas“, prieiga per internetą: <https://www.valstybeskontrole.lt/LT/post/15649/> (žiūrėta 2021-08-28).

- siekiant gauti pakankamą užtikrinimą, kad konsoliduotose finansinėse ir biudžeto vykdymo ataskaitose nėra reikšmingų iškraipymų, o pasirinktose audituoti srityse fondo lėšos ir turtas valdomi, naudojami ir disponuojama jais teisėtai. Visiškas užtikrinimas neįmanomas dėl įgimtų audito ir vidaus kontrolės apribojimų bei to fakto, kad netikrinome visų (100 proc.) ūkinių operacijų, ūkinių įvykių ir sudarytų sandorių.

Audito apimtis ir metodai

2020 m. pradžios ir pabaigos turto ir atitinkamai finansavimo sumų, įsipareigojimų ir grynojo turto likučiai:

2020 m. pradžioje turto ir atitinkamai finansavimo sumų, įsipareigojimų ir grynojo turto likutis buvo iš viso 1 229 749,0 tūkst. Eur, pabaigoje – 1 613 351,9 tūkst. Eur.

Vertintos sritys ir atliktos procedūros dėl 2020 metų konsoliduotųjų ataskaitų rinkinių duomenų

Atlikus audituojamo subjekto veiklos, apskaitos ir vidaus kontrolės sistemų tyrimą, nustatytos sritys, kuriose egzistuoja reikšmingo iškraipymo rizika:

- Nustatytos svarbiausios audito sritys: pajamos (įmokų dydžio apskaičiavimas; įmokų apskaitos teisingumas pasirašius įmokų mokėjimo atidėjimo sutartis; teisingas duomenų atskleidimas ataskaitų rinkinyje); sąnaudos (darbo užmokesčio ir socialinio draudimo sąnaudos; išeitinių išmokų apskaita; teisingas duomenų atskleidimas ataskaitų rinkinyje); turtas (fondo administravimo įstaigų perduodamo ir parduodamo turto apskaita, gautinų sumų nuvertėjimas).

Šiose srityse reikšmingo iškraipymo rizikos nenustatyta.

Sritys, kuriose nustatytas kontrolės procedūrų efektyvumas (atliktas kontrolės testavimas):

- Atlikti kontrolės testai pinigų, gautinų sumų, trumpalaikių įsipareigojimų srityse – atlikti kontrolės testai pagrindinių kontrolės priemonių, skirtų užtikrinti, kad šios sumos būtų pagrįstos tinkamais dokumentais, apskaitos registruose užregistruojamos laiku, teisingos vertės, tinkamose sąskaitose ir teisingai nurodytos finansinėse ataskaitose.
- Kita dalis kontrolės efektyvumo buvo nustatyta atliekant 2019 m. VSDF konsoliduotųjų finansinių ir biudžeto vykdymo ataskaitų auditą – atlikti kontrolės testai darbo užmokesčio ir socialinio draudimo sąnaudų, susijusių išmokų ir veiklos sąnaudų srityje – atlikti kontrolės testai pagrindinių kontrolės priemonių, skirtų užtikrinti, kad šios sumos būtų pagrįstos tinkamais dokumentais, apskaitos registruose užregistruojamos laiku, teisingos vertės, tinkamose sąskaitose ir teisingai nurodytos finansinėse ataskaitose.

Sritys, kuriose atliktos pagrindinės audito procedūros (detalus testai ir (ar) analitinės procedūros):

- Pajamų srityje siekiant gauti baigtumo, įvertinimo ir atskleidimo tvirtinimus, atlikti didelės ir mažos apimties detalieji testai. Vertinta: pajamų pripažinimas, įvertinimas ir su jomis susijusių gautinų sumų registravimas (laiku, teisingomis sumomis, esant tinkamiems pagrindžiamiesiems dokumentams, tinkamomis sąskaitų korespondencijomis); su pajamomis susijusių gautinų sumų ir piniginių lėšų inventORIZACIJOS atlikimo tinkamumas; pateikimas ataskaitose.
- Sąnaudų srityje siekiant gauti tikrumo, įvertinimo ir atskleidimo tvirtinimus, atlikti mažos ir vidutinės apimties detalieji testai. Vertinta: sąnaudų pripažinimas ir registravimas (tą ataskaitinį laikotarpį, kurį jos buvo patirtos, pagrįstumas, tikrumas, užregistravimas teisingos vertės, tinkamose sąskaitose); su jomis susijusių įsipareigojimų registravimas laiku, teisinga suma, atitinkančia nurodytas pagrindžiančiuose dokumentuose; pateikimas ataskaitose.
- Turto srityje siekiant gauti baigtumo, buvimo, įvertinimo ir atskleidimo tvirtinimus, atlikti mažos apimties detalieji testai. Vertinta: turto nuvertėjimo, nurašymo, perdavimo ūkinių operacijų registravimas apskaitos registruose (laiku, teisingos vertės, esant pagrindžiantiems dokumentams, tinkamomis sąskaitų korespondencijomis); inventORIZACIJOS atlikimo tinkamumas ir faktinis turto buvimo patikrinimas; pateikimas finansinėse ataskaitose. Audito tikslais gauta informacija iš „Luminor Bank AS“ Lietuvos skyrius apie VSD fondo turto (pinigų likučius), esančius 2020-12-31 šio banko sąskaitoje.
- Metinių konsoliduotųjų finansinių ir biudžeto vykdymo ataskaitų sudarymas – atliktos pagrindinės procedūros, siekiant gauti atskleidimo tvirtinimus.

Bendras ataskaitų rinkinio vertinimas:

Įvertinta:

- taikomų apskaitos metodų tinkamumas ir apskaitinių vertinimų bei susijusių vadovybės atskleidimų pagrįstumas;
- bendras (konsoliduotųjų) finansinių ataskaitų pateikimas, struktūra ir turinys, įskaitant atskleidimus, ir tai, ar šiose ataskaitose pateikti pagrindžiantys sandoriai ir įvykiai taip, kad atitiktų VSAFAS reikalavimus;
- bendras (konsoliduotųjų) biudžeto vykdymo ataskaitų pateikimas, struktūra ir turinys, ir tai, ar šiose ataskaitose pateikti pagrindžiantys sandoriai ir įvykiai taip, kad atitiktų biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinio pateikimo reikalavimus.

Vertintos sritys ir jose atliktos procedūros dėl Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto lėšų ir turto valdymo, naudojimo ir disponavimo jais 2020 metais teisėtumo

Audito apimtis ir metodai

Atlikus audituojamo subjekto veiklos ir vidaus kontrolės sistemų tyrimą, nustatytos sritys, kuriose egzistuoja reikšminga neatitikties rizika:

Reikšminga neatitikties rizika nenustatyta, nustatytos šios svarbiausios audito sritys:

- pajamų, sąnaudų, turto.

Sritys, kuriose nustatytas kontrolės procedūrų efektyvumas (atliktas kontrolės testavimas) (jei toks buvo atliekamas):

- vidaus kontrolė nebuvo testuojama.

Sritys, kuriose atliktos pagrindinės audito procedūros (detalūs testai ir (ar) analitinės procedūros):

- Pajamų srityje vertinta: kaip laikomasi teisės aktų nuostatų įgyvendinant priemones COVID-19 pandemijos padarinių švelninimui (supaprastintos tvarkos dėl socialinio draudimo įmokų mokėjimo taikymas, šių įmokų atidėjimo sprendimų vertinimas);
- Sąnaudų srityje vertinta: kaip laikomasi teisės aktų nuostatų apskaičiuojant ir mokant socialinio draudimo išmokas ir išmokas, įgyvendinant priemones COVID-19 pandemijos padarinių švelninimui;
- Turto srityje vertinta: kaip laikomasi teisės aktų nuostatų sudarant rezervą ir naudojant rezervo lėšas.

Teisės aktai, kuriems vertinta atitiktis:

- Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto 2020 m. rodiklių patvirtinimo įstatymas.
- Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto 2021 m. rodiklių patvirtinimo įstatymas.
- 2020 m. valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymas.
- Viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymas.
- Valstybinio socialinio draudimo įstatymas.
- Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto sandaros įstatymas.
- Valstybinio socialinio draudimo pensijų įstatymas.
- Ligos ir motinystės socialinio draudimo įstatymas.
- Užimtumo įstatymas.
- Nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų socialinio draudimo įstatymas.
- Pensijų kaupimo įstatymas.
- Valstybinių socialinio draudimo senatvės pensijų ir valstybinių pensijų, sumažintų dėl draudžiamųjų pajamų turėjimo, kompensavimo įstatymas.
- Valstybinių socialinio draudimo senatvės ir netekto darbingumo (invalidumo) pensijų kompensavimo įstatymas.
- Valstybės ir savivaldybių įstaigų darbuotojų darbo apmokėjimo įstatymas
- Vaikų išlaikymo išmokų įstatymas.
- Valstybės tarnybos įstatymas.
- Darbo kodeksas.
- Valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymas.
- Pareigūnų ir karių valstybinių pensijų įstatymas.
- Šalpos pensijų įstatymas.
- Garantijų darbuotojams jų darbdaviui tapus nemokiam ir ilgalaikio darbo išmokų įstatymas.
- Sveikatos draudimo įstatymas.
- Sveikatos sistemos įstatymas.
- Žmonių užkrečiamųjų ligų profilaktikos ir kontrolės įstatymas.
- Piniginės socialinės paramos nepasiturintiems gyventojams įstatymas.
- Socialinių paslaugų įstatymas.
- Vienkartinės išmokos socialinio draudimo pensijų ir šalpos išmokų gavėjams įstatymas.

Audito apimtis ir metodai

Vyriausybės nutarimai:

- 2004-03-22 Nr. 309 „Dėl Nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų socialinio draudimo išmokų nuostatų patvirtinimo“.
- 2005-06-14 Nr. 647 „Dėl Lietuvos Respublikos valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto sudarymo ir vykdymo taisyklių patvirtinimo“.
- 2017-06-14 Nr. 438 „Dėl Valstybinio socialinio draudimo rezervinio fondo sudarymo ir valdymo nuostatų patvirtinimo“.
- 2019-06-26 Nr. 624 „Dėl administracinės paskirties valstybės nekilnojamojo turto ir žemės sklypų perdavimo valdyti, naudoti ir disponuoti centralizuotai“.
- 2020-03-14 Nr. 207 „Dėl karantino Lietuvos Respublikos teritorijoje paskelbimo“.
- 2020-11-04 Nr. 1226 „Dėl karantino Lietuvos Respublikos teritorijoje paskelbimo“.
- 2020-05-27 Nr. 526 „Dėl Valstybinio socialinio draudimo rezervinio fondo lėšų skyrimo“.
- 2020-11-11 Nr. 1257 „Dėl sutikimo reorganizuoti Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos teritorinius skyrius“.
- 2020-02-26 Nr. 152 „Dėl valstybės lygio ekstremaliosios situacijos paskelbimo“.

Įsakymai:

- Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos direktoriaus 2009-01-21 įsakymas Nr. V-32 „Dėl Priverstinio poveikio priemonių taikymo taisyklių patvirtinimo“.
- Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos direktoriaus 2020-06-16 įsakymas Nr. V-279 „Dėl Ekonomikos skatinimo ir koronaviruso (COVID-19) sukeltų pasekmių mažinimo priemonių plano įgyvendinimo Valstybinio socialinio draudimo fondo administravimo įstaigose tvarkos aprašo patvirtinimo“.
- Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos direktoriaus įsakymas 2020-11-11 Nr. V-586 „Dėl Valstybinio socialinio draudimo fondo administravimo įstaigų santykių su draudėjais paskelbus karantiną Lietuvos Respublikos ir / ar savivaldybių teritorijose tvarkos aprašo patvirtinimo“.
- Socialinės apsaugos ir darbo ministro ir žemės ūkio ministro 2020-08-06 įsakymas Nr. A1-702/3D-588 „Dėl vienkartinės ir periodinės išmokos individualią žemės ūkio veiklą vykdančioms asmenims nuostatų patvirtinimo“.
- Socialinės apsaugos ir darbo ministro 2018-12-27 įsakymas Nr. A1-759 „Dėl Šalpos išmokų skyrimo ir mokėjimo nuostatų patvirtinimo“.
- Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos direktoriaus 2020-11-25 įsakymas Nr. V-618 „Dėl Valstybinio socialinio draudimo fondo valstybės pagalbos teikimo įmonėms, nukentėjusioms nuo COVID 19 protrūkio, taisyklių patvirtinimo“.
- Valstybinės mokesčių inspekcijos viršininko 2020-03-26 įsakymas Nr. VA-27 „Dėl pagalbos priemonių mokesčių mokėtojams, paveiktiems koronaviruso (COVID-19) sukeltų neigiamų pasekmių“.
- Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos direktoriaus 2019-04-29 įsakymas Nr. V-182 Mirusio draudėjo arba vaikų išlaikymo išmokų skolininko skolos Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžetui arba Valstybės biudžetui administravimo darbo procedūrų aprašymas (pakeitimas 2020-10-19 įsakymu Nr. V-540).
- Sveikatos apsaugos ministro ir socialinės apsaugos ir darbo ministro 2020-02-27 įsakymas Nr. V-238/A1-170 „Dėl Elektroninių nedarbingumo pažymėjimų bei elektroninių nėštumo ir gimdymo atostogų pažymėjimų išdavimo ekstremaliosios situacijos ir (ar) karantino dėl COVID-19 ligos (koronaviruso infekcijos) plitimo grėsmės laikotarpiu laikinosios tvarkos aprašo patvirtinimo“.
- Sveikatos apsaugos ministro 2020-03-17 įsakymas Nr. V-389 „Dėl Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2002-06-13 įsakymo Nr. 278 „Dėl pavojingų ir ypač pavojingų užkrečiamųjų ligų, dėl kurių ligoniai, asmenys, įtariamai, kad serga pavojingomis ar ypač pavojingomis užkrečiamosiomis ligomis, asmenys, turėję sąlytį, ar šių ligų sukėlėjų nešiotojai turi būti hospitalizuojami, izoliuojami, tiriami ir (ar) gydomi privalomai, sąrašo patvirtinimo“ pakeitimo“.
- Sveikatos apsaugos ministro 1996-03-26 įsakymas Nr. 178 „Dėl Asmens sveikatos priežiūros paslaugų, teikiamų asmens sveikatos priežiūros įstaigose, kainyno Nr. 11-96-2 patvirtinimo“.
- Sveikatos apsaugos ministro 1996-03-26 įsakymas Nr. 357 „Dėl Mokamų asmens sveikatos priežiūros paslaugų sąrašo, kainų nustatymo ir jų indeksavimo tvarkos bei šių paslaugų teikimo ir apmokėjimo tvarkos“.

Valstybinio audito ataskaitos
 „Valstybinio socialinio draudimo fondo 2020 metų konsoliduotųjų finansinių ir biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinių teisingumo bei lėšų ir turto valdymo, naudojimo ir disponavimo jais teisėtumo vertinimas“
 2 priedas

Nustatytų duomenų iškraipymų įtaka Valstybinio socialinio draudimo fondo konsoliduotųjų finansinių ataskaitų rinkiniui

Eil. Nr.	Straipsniai	VSDF KFAR duomenys, tūkst. Eur	Iškraipymų suma, tūkst. Eur	
			suma padidinta (+), sumažinta (-)	suma, kurios teisingumo negalime patvirtinti
KONSOLIDUOTOJI FINANSINĖS BŪKLĖS ATASKAITA				
A	ILGALAIKIS TURTAS	118 481,7	36,8	*
	II. ILGALAIKIS MATERIALUSIS TURTAS	5 031,65	36,8	
	III. ILGALAIKIS FINANSINIS TURTAS	109 187,3	–	*
B	BIOLOGINIS TURTAS	0,0	–	–
C	TRUMPALAIKIS TURTAS	1 494 870,2	- 36,8	35 591,4*
I.	ATSARGOS	68,26	- 36,8	
III.	PER VIENERIUS METUS GAUTINOS SUMOS	458 412,9	–	35 591,4*
D	FINANSAVIMO SUMOS	235,1	–	–
E	ĮSIPAREIGOJIMAI	468 690,4	–	39 456,3**
I.	ILGALAIKIAI	0,0	- 29 287,0	**
II.	TRUMPALAIKIAI	468 690,4	29 287,0	39 456,3**
F	GRYNASIS TURTAS	1 144 426,4	-	–
	II. REZERVAI		- 781 792,7	–
	IV. SUKAUPTAS PERVERŠIS AR DEFICITAS	1 144 426,4	781 792,7	–
G	MAŽUMOS DALIS	0,0	–	–
KONSOLIDUOTOJI VEIKLOS REZULTATŲ ATASKAITA				
A	PAGRINDINĖS VEIKLOS PAJAMOS	5 494 510,1	–	–
B	PAGRINDINĖS VEIKLOS SĄNAUDOS	- 5 220 359,5	–	–
C	PAGRINDINĖS VEIKLOS PERVERŠIS AR DEFICITAS	274 150,7	–	–
D	KITOS VEIKLOS REZULTATAS	107,6	–	–
E	FINANSINĖS IR INVESTICINĖS VEIKLOS REZULTATAS	- 322,8	–	–
F	APSKAITOS POLITIKOS KEITIMO IR ESMINIŲ APSKAITOS KLAIDŲ TAISYMO ĮTAKA	0,0	–	–
G	PELNO MOKESTIS	0,0	–	–
H	GRYNASIS PERVERŠIS AR DEFICITAS PRIEŠ NUOSAVYBĖS METODO ĮTAKĄ	273 935,7	–	–
I	NUOSAVYBĖS METODO ĮTAKA	0,0	–	–

Eil. Nr.	Straipsniai	VSDF KFAR duomenys, tūkst. Eur	Išskaiptų suma, tūkst. Eur	
			suma padidinta (+), sumažinta (-)	suma, kurios teisingumo negalime patvirtinti
J	GRYNASIS PERVERŠIS AR DEFICITAS	273 935,7	-	-
KONSOLIDUOTOJI GRYNJO TURTO POKYČIŲ ATASKAITA				
19	LIKUTIS ATASKAITINIO LAIKOTARPIO PASKUTINĘ DIENĄ:			
	KITI REZERVAI (6 st.)	0,00	- 781 792,7	-
	SUKAUPAS PERVERŠIS AR DEFICITAS (8 st.)	1 144 426,4	781 792,7	-
KONSOLIDUOTOJI PINIGŲ SRAUTŲ ATASKAITA				
A	PAGRINDINĖS VEIKLOS PINIGŲ SRAUTAI	203 334,3	-	-
B	INVESTICINĖS VEIKLOS PINIGŲ SRAUTAI	- 3 685,1	-	-
c	FINANSINĖS VEIKLOS PINIGŲ SRAUTAI	337,35	-	-
D	VALIUTOS KURSŲ PASIKEITIMO ĮTAKA PINIGŲ IR PINIGŲ EKVIVALENTŲ LIKUČIUI	42,2	-	-
KONSOLIDUOTŲJŲ FINANSINIŲ ATASKAITŲ AIŠKINAMASIS RAŠTAS				
	Pastabos (netiksli informacija apie įsipareigojimus ir turtą dėl nustatytų išskaiptų)		-	-
*Nėra galimybės įvertinti, kokią įtaką ilgalaikio turto ir trumpalaikio turto likučių teisingumui turi per vienerius metus gautinų privalomojo sveikatos draudimo įmokų 35 591 tūkst. Eur likutis, kurio teisingumo negalime patvirtinti. ** Nėra galimybės įvertinti, kokią įtaką ilgalaikių ir trumpalaikių įsipareigojimų likučiams turi užregistruotos 39 456,1 tūkst. Eur privalomojo sveikatos draudimo permokos, kurių teisingumo negalime patvirtinti.				
Šaltinis – Valstybės kontrolė, 2020 m. VSDF KFAR duomenys				

Valstybinio audito ataskaitos
 „Valstybinio socialinio draudimo fondo 2020 metų konsoliduotųjų finansinių ir biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinių teisingumo bei lėšų ir turto valdymo, naudojimo ir disponavimo jais teisėtumo vertinimas“
 3 priedas

Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos vykdytos priemonės, numatytos Ekonomikos skatinimo ir koronaviruso (COVID-19) plitimo sukeltų pasekmių mažinimo priemonių plane

Eil. Nr.	Plano priemonės	Skirta iš valstybės biudžeto, mln. Eur	Panaudota, mln. Eur	Reglamentavimas	Papildoma informacija
1.	Tikslas - padėti išsaugoti darbo vietas ir gyventojų pajamas				
1.1.	Užtikrinti ligos išmokų mokėjimą prižiūrintiesiems vaikus, senyvo amžiaus žmones ir neįgaliuosius, kai švietimo įstaigose ar socialinės priežiūros ir užimtumo centruose nustatomas infekcijų plitimą ribojantis režimas, taip pat sunkiomis lėtinėmis ligomis sergantiems asmenims (patvirtinta 2020-03-16) . Užtikrinti ligos išmokų mokėjimą prižiūrintiesiems vaikus, senatvės pensijos amžių sukakusius žmones ir neįgaliuosius, kai sustabdoma ar apribojama švietimo įstaigų, nestacionarių socialinių paslaugų įstaigų (dienos centrų) veikla, taip pat sunkiomis lėtinėmis ligomis sergantiems asmenims bei dėl COVID-19 ligos (koronaviruso infekcijos) sergantiems ar saviizoliacijoje esantiems asmenims (patikslinta 2020-10-28) .	140,0	140,0	Ligos ir motinystės socialinio draudimo įstatymo 11 ¹ str. <i>(priimtas 2020-03-17, galiojantis)</i> .	Išduota 550 150 nedarbingumo pažymėjimų, kurių pagrindu buvo skiriamos ligos išmokos teisę jas gauti turintiems asmenims. Išmokos dydis, priklausimai nuo nedarbingumo pobūdžio, sudarė 77,58 proc., 62,06 proc. arba 65,94 proc. išmokos gavėjo kompensuojamojo uždarbio.
1.2.	Išmokėti socialinio draudimo pensijų ir šalpos išmokų gavėjams vienkartinę 200 eurų dydžio išmoką (2020 m. rugpjūčio mėn.) (patvirtinta 2020-05-27) .	179,5	174,6	Vienkartinės išmokos socialinio draudimo pensijų ir šalpos išmokų gavėjams įstatymas <i>(priimtas 2020-05-07, neteko galios 2021-01-01)</i> .	Išmokas gavo 873 069 asmenys.
1.3.	Smulkiesiems ūkininkams, kurių žemės ūkio valdos ar ūkio ekonominis dydis mažesnis nei 4 EDV, priklausomai nuo to, ar dirba pagal darbo sutartį, mokėti vienkartinę 200 Eur išmoką arba periodinę išmoką (patvirtinta 2020-10-28) .	9,9	8,2	Užimtumo įstatymo 5 ² str. <i>(priimtas 2020-06-30, neteko galios 2021-01-01)</i> .	Teigiamų sprendimų skirti vienkartinę ar periodinę išmoką priimta 35 821, neigiamų – 8 628.
Iš viso:		329,4	322,8		

Eil. Nr.	Plano priemonės	Priemonių įgyvendinimas	Reglamentavimas	Papildoma informacija
2.	Tikslas – padėti verslui išsaugoti likvidumą			
2.1.	Kuo skubiau suteikti mokestines paskolas atidedant arba dalimis išdėstant mokesčius pagal sutartą grafiką, netaikant palūkanų	2020-12-31 duomenimis, 5,7 tūkst. ūkio subjektams atidėtas įmokų mokėjimas sudarė 118,7 mln. Eur	Valstybinio socialinio draudimo įstatymo 19 ¹ str. (priimtas 2020-05-07, galiojantis)	Remiantis audito rezultatais, pirmieji sprendimai dėl įmokų mokėjimo atidėjimo priimti 2020 m. balandžio 3–6 d. Neigiamą poveikį patyrusių draudėjų prašymai buvo nagrinėti supaprastinta tvarka, jiems įmokų mokėjimą leista atidėti iki 5-erių metų.
2.2.	Sustabdyti mokestinių nepriemokų išieškojimo veiksmus, vadovaujantis protingumo kriterijais	Per 2020 m. pajamų iš netesybų apskaičiuota suma – 497,9 tūkst. Eur (planuota 1 184 tūkst.), faktiškai gauta 479,4 tūkst. Eur (planuota 947,0 tūkst.).		Mokestinių nepriemokų išieškojimo veiksmus, delspinigių ir baudų skaičiavimą VSDF valdyba buvo sustabdžius karantino laikotarpiu ir dar du mėnesius po jo.
2.3.	Atleisti mokesčių mokėtojus nuo baudų, delspinigių už mokesčių prievolių neįvykdymą laiku			
Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal teisės aktus				

